

PENGEVIRKE

Tidsskrift for ny bankkultur – Utgis av Cultura Bank og Merkur

nr. 4 · 2011

Tema:

Kreativitet
og kultur

Kreativitet og kultur

Av Jannike Østervold

Kunst og kultur handler om å dele. Kunstneren, designeren, musikeren, forfatteren og skuespilleren øser av sine kreative kilder for å dele med oss. Et kunstverk, en konsert, en teaterforestilling, en historie – de trenger alle et publikum, som kan se og høre og oppleve. Når våre basale behov for mat, søvn og trygghet er dekket, trenger vi noe som kan nære fantasien og følelsene, røre oss, skape glede og undring. I dette nummeret av Pengevirke har vi valgt å vise frem et bredt knippe av prosjekter og mennesker som bruker sine kreative evner i mang-

foldige retninger. Fra Veronica Hodges' skjøre papirkjoler, som minner oss om vår forgjengelighet, til Ren Reklames kreative bruk av naturens egne materialer. Ellers finner vi også blant annet teater, kunst, smykker, kjoler, dikt og historiefortelling. Vi tar også opp temaet gavepenger, et svært aktuelt tema for det frie kulturlivet. Et ganske nytt fenomen er crowdfunding – gavepengefinansiering gjennom sosiale nettverk på internett. Internett gir også nye muligheter for deling av kulturelle uttrykk gjennom Creative commons lisensiering. En spesiell takk til alle våre kreative kunder og gode venner av Merkur og Cultura Bank som har bidratt med tekst og bilder til dette bladet!

I Merkur sker udlån på baggrund af såvel økonomiske som etiske, sociale og miljømæssige vurderinger. Ved at finansiere projekter ud fra disse kriterier ønsker Merkur at påvirke samfundsudviklingen i en bæredygtig retning. Mange af Merkurs låneprojekter har inspireret andre og givet impulser til videre udvikling. Merkur ønsker således med sit virke at række udover den umiddelbare finansiering og virkeliggørelse af konkrete initiativer. Omkring 19.000 privatkunder, virksomheder, foreninger og institutioner har på dette grundlag valgt at benytte Merkur som deres pengeinstitut. I kraft af udlånspolitikken får Merkurs indlånere yderligere mulighed for at øremærke opsparingen til særlige formål, f.eks til økologisk eller biodynamisk jordbrug, økologisk byggeri, vedvarende energi, bæredygtig produktion og handel, økosamfund og bofællesskaber, frie skoler og børnehaver, institutioner for social omsorg, kunst og kulturel virksomhed. Merkur har i øjeblikket en balance på ca. 2 mia. kr. Af det samlede udlån udgør de almennyttige, samfundsgavnlig projekter hovedparten. De øvrige udlån er til private – fortrinnsvis til boligformål. Merkur har afdelinger i Aalborg, Aarhus, Odense og København.

Merkur, Vesterbrogade 40, DK-1620 København V,
Tlf. +45 70 27 27 06,
merkur@merkur.dk, www.merkur.dk

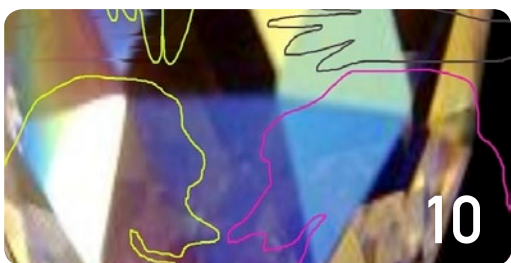
Cultura Bank driver sin virksomhet etter prinsippene for 'social banking'. Det innebærer for det første at utlånsformålene vurderes etter etiske kriterier, og for det andre transparens – det vil si at innskyterne får vite hva pengene lånes ut til. Cultura Bank arbeider for at etikk og moral skal innarbeides i det økonomiske liv gjennom et nytt syn på penger, økonomi og lønnsomhet, hvor man ikke ensidig fokuserer på egennytte. Cultura finansierer blant annet prosjekter som kan forbedre økosystemene, skape renere luftmiljø, gi verdige sosiale forhold, dekke behov for omsorg og gi barn og ungdom bedre oppvekstvilkår. Spesielt kan også nevnes samarbeidet med det europeiske garantifondet (EIF), om en garantiordning for etablerere og småbedrifter. Cultura samarbeider med lignende bankinitiativer i andre land og med organisasjoner som WWF og Redd Barna, Norge. Cultura har en balanse på ca. 470 mill. Nok. Det er 16 medarbeidere på kontoret i Oslo. Banken har kunder over hele landet.

Cultura Sparebank, Postboks 6800, St. Olavs plass,
N-0130 Oslo, Tlf. +47 22 99 51 99,
cultura@cultura.no, www.cultura.no

Innhold

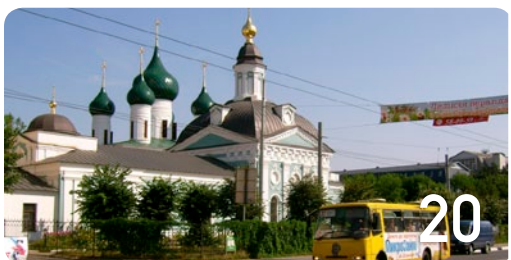
9

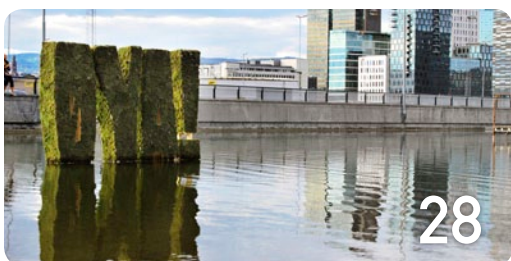
10

17

20

28

Tema: Kreativitet og kultur

Det starter med en gave

Crowdfunding

Refleksjoner over kunstens påvirkning

Fools of the world unite

Forumteatret Prisme

Smånytt

Creative Commons

Ekte kompromissløshet

Inn i det blå

Kunstnerengasjement i skolen

Culturakunder på digital dugnad

Fascinasjonen ved den organiske verden

Til Russland med kunst

Lykkefolket

Økologiske, kortreiste blomster

Løkka i lomma

Synge i kor på jobben?

Teater for barn og unge

Kulturell møteplass på Cafeteatret

Økonomer med fokus på miljø og samfunnsansvar:
Amartya Sen

Økologi i barnehøyde

Grønn utendørsreklame

Paraderommets iscenesettelse

Kvalitetskjoler som sprer glede

Aktuelle bøker

Kommentar:

Når kunstneren blir viktigere enn kunsten

4

4

6

7

8

10

12

14

16

17

17

18

20

20

21

22

23

23

24

25

26

28

28

29

29

30

34

Det starter med en gave

Gaver og donasjoner har en annen økonomisk effekt enn lån eller investeringer. Pengene skal ikke betales tilbake. Gaver gir derfor et økonomisk handlingsrom for mottakeren og er en helt annen mulighet til å gi langsiktige verdier inn i fremtidens samfunn.

Av Henrik Platz

Ifølge den nye boken *Civilsamfundets ABC* deles det hvert år ut 8 mrd. kroner fra allmennyttige fond i Danmark, og hensikten med midlene er at de skal skape handlingsrom for fruktbare initiativ. Merkur Fondet er meget lite i dette selskapet. Etter litt over 10 års drift deler fondet hvert år ut 500 000 kr med basis i de innkomne midlene, – altså langt under en promille av de totale årlige gavemidlene i Danmark.

De fleste kan være med

På tross av sin lille størrelse har Merkur Fondet på samme måte som andelskassen Merkur likevel påtatt seg en viktig oppgave i samfunnet:

„Vi ønsker å inspirere vanlige mennesker med en helt alminnelig økonomi til å delta i gaveøkonomien. Vårt særpreg er at vi tar i mot nominelt små beløp og tillegger disse en betydning. Samtidig kan bidragsyterne komme med sine ønsker

og forslag til hva deres penger skal gå til,“ forteller arkitekt Morten Gunge, som har vært formann for Merkur Fondets styre siden starten i 1998.

På denne måten skiller Merkur Fondet seg fra flesteparten av de vel 14 000 allmennyttige fondene vi har, hvor forskere og kulturprosjekter kan søke støtte. Fondene hviler ofte på overskuddet fra store menns virksomheter. Menn som mot slutten av livet sitt har gitt store gaver inn til fondene for å gi pengene en ønsket allmennyttig retning. Dette er annerledes for Merkur Fondet, som i tillegg til tre større bidrag fra andelskassen Merkur primært har mottatt gavemidler fra privatpersoner og basert de årlige donasjonene på inntjente midler.

Å skjerpe bevisstheten

Ifølge *Civilsamfundets ABC* råder bedriftsstyrte fond i Danmark over vel 400 mrd. i egenkapital, som det deles ut gavemidler

„Vi ønsker å inspirere vanlige mennesker med en helt alminnelig økonomi til å delta i gaveøkonomien. Vårt særpreg er at vi tar i mot nominelt små beløp og tillegger disse en betydning.“

Morten Gunge

Formannen for Merkur Fondet, arkitekt Morten Gunge, arbeider sammen med styret for å inspirere til en forståelse av hvor viktige gaver er for samfunnets utvikling.

fra. Av dette disponerer 100 fond mer enn halvparten av kapitalen. Imidlertid kommer de største bidragene til allmenntilgjengelige prosjekter via skattesevdelingen. Dette er noe staten tar seg av. Derfor har vi med utviklingen av staten og skattesystemet over tid mistet noe av sansen for hvor viktige slike midler er for samfunnsutviklingen.

Merkur Fondet ønsker her å inspirere til en dypere forståelse for og en skjerpet bevissthet rundt betydningen av gaver. At gaver faktisk kan bidra til en langt større samfunnsmessig avkastning, om vi ser på dette i et fremtidens perspektiv:

„Det er en annen kvalitet i det å gi en gave bort i frihet, enn å få vite at man skal betale en avgift eller skatt til staten. Når man først ser dette poenget, får man et annet forhold til de store bevegelsene i økonomien, og vi blir litt mer ydmyke. Slik kan vi se de store sammenhengene om hvordan ting er avhengige av hverandre over tid, og vi vil se på dagens lærere og forskere med midlere øyne. En forsker kan ikke alltid rekke å se resultatene av eller høste fruktene av forskningen sin i løpet av sin egen levetid. Når vi finansierer forskningen med gavemidler, betaler vi derfor på en måte tilbake, – men til fremtiden,“ mener Morten Gunge.

„Vi ser etter det vi tror vil bli mest fruktbart. Noen steder kan relativt små beløp bety mye, om det ligger en stor kraft bak initiativet.“

Morten Gunge

Verdiene viser seg senere

Vi står dermed på skuldrene av tidligere generasjoners ideutvikling, på samme måte som nåtidens forskning og våre barns skolegang kan skape relativt store verdier for generasjonene som kommer. Hvem kunne for eksempel ha forestilt seg hvordan forskning innen lystransmisjon i fibre til optisk kommunikasjon på 1960-tallet skulle føre til utviklingen av Internett, som to milliarder mennesker i dag bruker? Eller hva mulighetene for barns skolegang betyr for utviklingen av ansvarlige innbyggere og et velfungerende sivilsamfunn i et u-land?

„Vi får et helt skjært forhold til økonomi hvis vi betrakter utgifter til forskning, utdanning og kultur som en utgift som skal skape en inntekt her og nå. Verdiene som skapes gjennom forskning blir først betalt ut med penger langt senere. Vi pleier å si at det er næringslivet som skaper verdiene. Men det er kun fordi vi måler det i nåtid. Vi kunne like godt si at det er fortidens lærere som har vært medvirkende til verdiene i dagens næringsliv. Lærerne har bare forlatt scenen. Men egentlig er det dem som i høy grad har skapt grunnlaget for de verdiene vi ser nå,“ forklarer Morten Gunge.

Bærekraftighet, nyskapning, frivillighet

Merkur Fondet har spesialisert seg på å støtte prosjekter som er verdiskapende og bærekraftige for samfunnet som helhet på lang sikt. Primært støttes prosjekter som kan innebære muligheter for store, nyskapende effekter. Oftest er det et betydelig element av frivillighet involvert i prosjektene.

Mesteparten av midlene i Merkur Fondet benyttes til å støtte fokusprosjekter innen forskning på matvarekvalitet og gjennomføringen av pedagogisk virksomhet og helsevesen i u-land. Men også mindre, forholdsvis uetablerte prosjekter

innenfor kunst og kultur har fått støtte.

„Vi ser etter det vi tror vil bli mest fruktbart. Noen steder kan relativt små beløp bety mye, om det ligger en stor kraft bak initiativet. Så vi legger vekt på å arbeide så grundig som mulig med utdeling av midlene, og vi bruker mye tid på undersøkelser og å bearbeide søknader,“ forteller Morten Gunge.

Behov for flere midler

Merkur Fondet får langt flere kvalifiserte søknader enn det kan etterkomme med sine relativt begrensede midler. Særlig etter

at fondet fikk egen hjemmeside i 2007 har søknadene strømmet inn. Derfor vil fokus de neste årene ligge på å skape interesse hos flere bidragsytere.

„I fjor besøkte styret gavefondet i GLS-Gemeinschaftsbank i Tyskland for å søke inspirasjon. Fondet har 27 ansatte som formidler gavemidlene innenfor ulike felt. Potensialet er derfor meget stort, om vi ser fremover og sammenligner Merkur Fondet med utviklingen i andelskassen Merkur. I tiden som

kommer vil vi derfor rette oppmerksomheten på tildeling av gavemidler og blant annet gjøre mer for å presentere oss overfor bedrifter som har økonomisk overskudd og handlingsrom til å gi gaver,“ avslutter Morten Gunge.

Les mer om gaver

På samme måte som vi har Merkur Fondet i Danmark, har vi Cultura Gavefond i Norge, som arbeider på tilsvarende måte. I 2010 delte Cultura Gavefond ut 164 000 NOK.

- » GLS Treuhand – www.glstreuhand.de
- » Merkur Fondet – www.merkurfonden.dk
- » Cultura Gavefond – www.cultura-gavefond.no
- » Legatportal hvor alle legater finnes i Danmark – www.legatmidler.dk
- » Legatsiden er en omfattende oversikt over støtteordninger i Norge – www.legatsiden.no
- » Tilskuddsbasen – en database med offentlige og private fond og tilskuddsordninger i Danmark, Norden, EU og øvrige land – www.tilskuddsbasen.dk
- » *Sivilsamfunnets ABC – Fond og foreninger i krysningsfeltet mellom stat og marked*, av Anker Brink Lund og Gitte Meyer, Forlaget Møller 2011 (ISBN 978-87-994043-5-3)
- » Mandag Morgen – *Filantropiske fond kan bli Danmarks vekst drivere* (MM37, 31. oktober 2011), www.mm.dk

Crowdfunding

– gavepengefinansiering gjennom sosiale nettverk

Av Jannike Østervold

Har du et godt kreativt/kulturelt prosjekt som vekker begeistring hos flere enn deg, eller vil du samle inn penger til et godt formål? Da har du mulighet for å legge ut prosjektet ditt på nettsteder som organiserer innsamlinger og dermed gjøre det enkelt for dem som vil støtte prosjektet med å gi penger. Så forteller du ditt nettverk om innsamlingen gjennom e-post, Facebook eller Twitter – og er formålet riktig godt, sprer de kanskje invitasjonen videre til sine venner igjen. Og så strømmer forhåpentligvis pengene inn. Du kan hele tiden følge med på nettsiden og se hvor mye som er kommet inn.

Det amerikanske nettstedet kickstarter.com er kanskje ett av de mest kjente, men for å kunne samle inn penger der, må man være bosatt i USA og ha en amerikansk bankkonto. Det finnes imidlertid et nettsted som kan benyttes også av skandinaviske prosjekter, www.fundedbyme.no. Her kan man legge ut egne prosjekter og samle inn penger til dem. Pengene utbetales via PayPal systemet.

Hva kreves av prosjektene

Prosjektene skal ha tydelig tidsplan og et konkret mål, for eksempel et arrangement eller et produkt. Tidsfristen skal være

mellom 10 og 90 dager. Det er vanlig at man tilbyr giverne en belønning – og her er det rom for mye kreativitet.

Et av prosjektene som har oppnådd sitt innsamlingsmål, var Peter og Maria, et ungt par med Downs syndrom, som ønsket seg penger til å gifte seg og arrangere en bryllupsfest med levende musikk. De oppnådde målet på 30 000 og litt til.

Dette prosjektet har mange av kvalitetene som skal til for å lykkes. Det er et klart definert formål, og de har lagt ut en liten film så man blir kjent med personene og får sympati for prosjektet. Og giverne får belønning. Avhengig av beløpets størrelse, får man takkekort, invitasjon til å overvære seremonien eller til og med invitasjon til bryllupsfesten.

Det er lett å gi penger – man kan betale med kort.

Funded By Me tar 6 % i administrative kostnader.

- » fundedbyme.com (internasjonal nettside)
- » fundedbyme.no og fundedbyme.se (norsk og svensk)
- » kickstarter.com

Film: Å leve uten penger

Kan man være lykkelig uten å eie noe? Kan man leve uten penger? I filmen *Living without money* treffer vi Heidemarie Schwermer, som for 14 år siden bestemte seg for å leve uten penger. Hun ga bort alt hun eide, og beholdt bare en koffert med klær. Er dette inspirerende eller provoserende? Se filmen og døm selv.

Filmen er delvis finansiert ved hjelp av crowdfunding på kickstarter.com, der 261 personer ga i alt \$10 242 til produksjon av DVD'ene – målet var å samle inn minst \$8 000.

Bestill din egen kopi av filmen på livingwithoutmoney.org

Heidemarie Schwermer, foto Daniel Mazza

Refleksjoner over kunstens påvirkning

Kunsten har potensial til å gi oss svar på noen av de store spørsmålene om livet og døden. Jo mer vi gjør oss selv bevisste på hvordan vi agerer i vår hverdag og vår verden, desto mer innser vi at hvert eneste menneske har et arbeid å gjøre for sin egen del, for å gjøre livet meningsfylt.

Av scenograf og iscenesetter Veronica Hodges

Gjennom livet og døden lærer vi at det vi har her på jorden er flyktig, intenst, vakkert og smertefullt! Gjennom hverdagene våre forandrer vi oss og vi modnes. Gjennom handlingene våre lærer vi å motta og å gi. Som scenograf, billedkunstner, iscenesetter og kunstgrepsinnovatør har jeg her kommet frem til at de prosjektene som jeg velger å iscenesette alltid rommer et spørsmål som jeg ønsker å finne svar på.

Salt, vann, papir

Et eksempel på dette er *Salt, vann, papir*, som er en undersøkelse av det forgjengelige. Prosjektet handler om at vi bruker mye tid på å bygge hverdagen vår og verdenen vår og å skape de forestillingene vi har om livet. Og så plutselig en dag så skal det hele forsvinne. Mitt spørsmål i dette prosjektet er hva er det vi gir videre til dem som kommer etter oss?

Denne tankerekken har jeg oversatt i kunstens verden ved å skape syv kjoler laget av salt, vann og papir. Kjolen er meget tidkrevende å lage og deres form er meget skrøpelig og porøs. Men samtidig er overflaten hard som sten.

Prosjektet går ut på å fryse fast et kort øyeblikk. I temaet om liv, død og gjenoppstandelse spiller vann en vesentlig rolle, fordi vannet i dette tilfellet kan få det som er skapt til å bli full-

stendig oppløst. Og det er i all sin enkelhet dette mine undersøkelser dreier seg om, – livets flyktighet og evige forvandling.

Hensikten med kjolene var at de skulle bæres av kvinner som ville gå i vannet med kjolene på. Dermed ville kreasjonene bli oppløst av vannet og forsvinne. Kjolen er blitt til på et opphold på Statens verksteder i København og utstilt i Nationalbanken 2009.

Kunstens kompetanseområder inn i bedriftene

I mitt skapende virke bestreber jeg meg på å få kunsten til å rykke ved grenser i oss selv og bidra til å gjøre oss mer bevisste på det livet vi lever. For øyeblikket arbeider jeg med å skape et samarbeid med en virksomhet som ønsker å belyse noen essensielle emner om stress og effektivitet i organisasjonen deres. Jeg søker et samarbeid med noen som ønsker å få kunstens kompetanseområder til å møtes med virksomhetens utfordringer. Kontakt meg hvis dette kan være av interesse.

Veronica Hodges, mail: rinocheros@hotmail.com, mobil: 2683 2920, www.veronicahodges.dk
Veronica Hodges er kunde i Merkur

Foto: Miriam Dalsgaard

Fools of the world unite

En performativ revolusjon av Kristján Ingimarsson

Den islandskfødte scenekunstneren Kristján Ingimarsson har base i Vordingborg. Men hans prosjekter og kunstneriske visjoner strekker seg ut til alle de fire verdenshjørnene, med den store ambisjonen om å samle verden under slagordet „Fools Of The World Unite!“ – Verdens narrer, foren dere!

Av Mette Hornbek Hansen, prosjektkoordinator på Neander Teater

Fra Galapagos til Dubai, fra Tokyo til Dubrovnik, reiser Ingimarssons revolusjonsambassadører verden rundt, bærende på et orange-rødt flagg prydet med tre gule løvetannblomster. Det er Fools Of The World Unite-fanen, og løvetannen er symbolet som forener alle dem som har fått nok av tilværelsens drepende normalitet og som vil ha revolusjon! For på samme måte som narrene, er den undervurderte, men seige løvetannen en skapning som trosser verdens forakt og på vakkert undergravende vis igjen og igjen bryter opp gjennom jord og asfalt for å pryde landskapet og de friserne villahavene.

I løvetannens ånd sprer Fools Of The World Unite (‘FOTWU’ blant venner) frøene sine med vinden – for narrer finnes over hele verden. Prosjektet avspeiler vår politiske og samfunnsmessige virkelighet, verdenssituasjonen i all sin absurde ulykkelighet og ufrihet. FOTWU vil bryte ut av den kollektive tvangstrøyn, og løsningen er å vekke den grunnleggende kreative kraften som ligger i ethvert menneske. Ved å omfavne det umiddelbart meningsløse kan vi skape en ny og friere virkelighet.

Foolish acts

Revolusjonen ledes av den store revolusjonshelten Kingimars, i Kristján Ingimarssons skikkelse. Ved happenings og workshops samler han folket og lærer dem å utføre foolish acts. Eksempler på foolish acts er for eksempel å stå på hodet i en søppelbøtte,

gi pengene sine bort uten grunn eller ha seed bombs med løvetannfrø, som man kan skyte ut i verden. Det viktigste ved foolish acts er at man merker de tullete handlingene på sin egen kropp, for bare ved å tørre å bevege seg på gyngende grunn og selv sette noe på spill, kan man forvente forandringer.

„Vi har fylt virkeligheten vår med restriksjoner, hjelpeapparater og dingser, og vi bor i en kulisser bygget av gamle meninger. I en verden hvor vi har mulighetene til å stoppe all nød, er hoveddrivkraften i samfunnet vårt en negativ energi som heter grådighet,“ forklarer Kingimars. „Jeg har alltid hatt en tro på at fri tenkning og kreativitet kan utrette mirakler. Ja, jeg er naiv. Jeg tror på at kunsten kan redde verden,“ sier han.

Gjennom kunsten og naiviteten mener Kingimars at man kan komme frem til enighet og kjenne de grunnleggende tingene som binder oss sammen. – Det er via ikke-voldelige kreative krefter at man kan endre verden i dag. Det er når man setter seg selv på spill. Tusenvis av mennesker danser til Thriller foran regjeringsbygningen i Chile, folk setter seg ned i gatene i Spania med solsikker i hendene, man inntar Wall Street. Ved å skape noe kan man endre noe, mener Kingimars.

Happenings verden over

FOTWU har allerede gjennomført happenings i Cairo, Malmö, Halmstad, London, København og i Akureyri, Island, hvor selveste Islands president, Ólafur Ragnar Grímsson,

deltok. Det foreløpige høydepunktet var i vår, da revolusjonen inntok teateret NYAVENY på Frederiksberg med flere ukers foolish workshops. Etterpå samlet ca. 60 av teaterets besøkende seg på Strøget til en happening hvor de sto rundt omkring i gatene med løvetannflagget viklet rundt hodet i ti minutter. Da forbipasserende spurte hva dette skulle forestille, svarte en av deltakerne spontant: „Jeg er en løvetann.“

Senere på året arrangerte FOTWU også workshopen Throw Yourself Out of The Window i Helsingør. I forbindelse med hendelser i Frankrike, hvor flere mennesker omkom da de forsøkte å flykte fra aggressive politistyrker etter at Nicolas Sarkozy besluttet å deportere 25 000 illegale innvandrere, trente FOTWU utlendinger og danske av annen hudfarge enn lyserød til å hoppe ut av et vindu. Revolusjonen har også blåst til aksjon på den danske kunstscenen bl.a. under Art Copenhagen 2011, hvor hele Forum ble overtatt av foolishness og løvetannflagg.

I narrenes tegn

Fremtiden ligger åpen, men står mer enn noensinne i narrenes tegn. Designskolen i København tilbyr våren 2012 et kurs i Foolish Design, inspirert av FOTWU, og i mai blir Amiens i Frankrike underlagt revolusjonen, når byens gateteaterfestival har valgt å gjøre Løvetannrevolusjonen til deres tema, og tusen flagg kommer til å pryde Amiens.

FOTWU har tiltro til menneskeheten og vet at kreativitet, nysgjerrighet og lysten til å bryte opp gjennom den asfalten som har blitt trykket ned over vår åpenhet, finnes under overflaten. Det er plass til alle under FOTWU's faner. På nettstedet www.foolsoftheworldunite.com og den meget levende facebook-siden *Fools Of The World Unite* kan man følge revolusjonens utvikling og hente inspirasjon til foolish acts som man selv kan gjøre.

Kristján Ingimarsson (f. 1968) har med Neander Teater siden 1998 møtt stor anerkjennelse for sine kompromissløse og alltid overraskende forestillinger, som med sine sterke visuelle uttrykk, forbløffende fysiske utfoldelser og smittende humor snakker direkte til – og med – sitt publikum. Neanders verker dyrker det å skape som en menneskelig nødvendighet og rører ved sitt publikums egen skaperkraft og kreative drifter, særlig med Fools Of The World Unite.

www.neander.dk
Teaterforening Neander er kunde i Merkur

Forumteatret Prisme

Når demokrati ikke bare er noe vi snakker om, men noe vi opplever sammen.

Av Birthe Blåbjerg Jakobsen, kunstnerisk leder på Forumteateret Prisme

Forumteateret Prisme består av en gruppe skuespillere og undervisere som arbeider med prosessverktøy med røtter i teaterets verden. Vårt ønske er å skape et læringsrom som kan være med på å løse opp faste rollemønstre, gi selvforståelse, skape drømmer og gi nye handlingsmuligheter.

En interaktiv teaterform

Et av de redskapene vi benytter oss av er en interaktiv teaterform kalt forumteater. Spillet som foregår på scenen er skreddersydd til anledningen ut fra research. Det blir arbeidet med fiktive konflikter og dilemmaer, som er inspirert av brennpunkter i publikums egen virkelighet. Skuespillerne spiller scenen en gang, og scenen slutter på et sted hvor et aktuelt dilemma er foldet ut og konfliktene står uløst mellom karakterene. Så starter stykket forfra igjen.

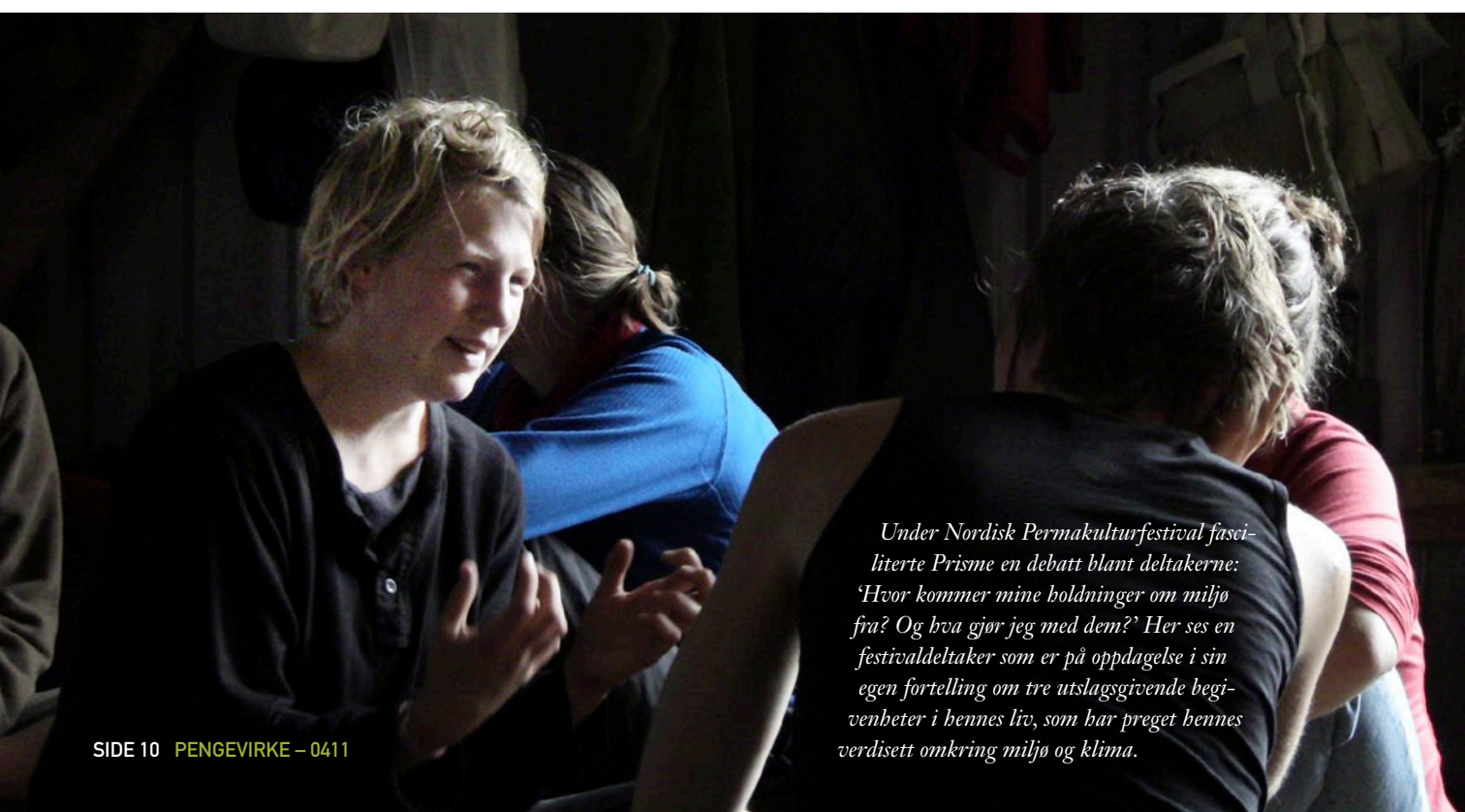
Forumteater er i prinsippet som et lite utsnitt av livet, bare med den detaljen at her er det en 'tilbakespolingsknapp'. For nå er det publikums tur til å komme med forslag til forandringer, så handlingen som foregår oppe på scenen endrer seg i en positiv retning. De modige blant publikum hopper noen ganger selv ut på gulvet og prøver ut ideene sine. Ellers er det også en mulighet for å be skuespillerne om å spille ut handlingene for dem.

Variasjonene er store i forhold til temaer og typer av grupper som vi kommer ut til. Vi får oppgaver som skaper debatter om integrasjon, samarbeid, innovativ tenkning, organisasjonens kultur, klima, mobbing, ledelse, frivillig arbeid, helse, konflikt-håndtering, barn og unge ... Temaene er for så vidt ubegrensede. Men uansett hvilket tema vi arbeider med, og hvilket redskap vi tar i bruk, er vi opptatte av å skape et læringsrom hvor hjerne, hjerte og handling blir forbundet.

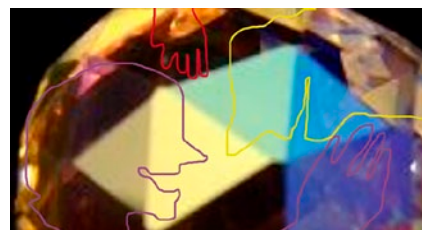
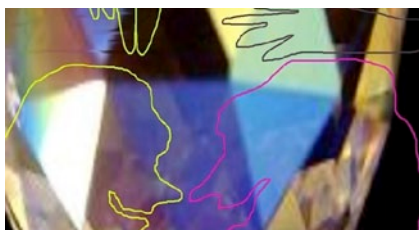
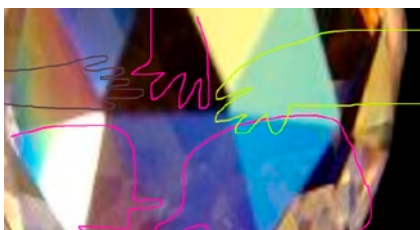
Kultursjokk

I mange sammenhenger er det litt av et kultursjokk for en medarbeidergruppe når vi kommer ut med vårt 'kropp og følelser er også velkomne i rommet'-budskap. Ofte starter vi en forestilling hvor det er en temmelig kjølig atmosfære og avslutter med subtropisk klima, hvor folk 'har tatt av seg yttertøyet'. Det blir nemlig møblert rundt på de vanlige rollene når det kommer frem andre sider hos kollegaene enn de vante.

Et eksempel: Lederen som har hyret oss inn og gjerne vil signalisere 'Kom igjen! Jeg tror på det her', springer ut på gulvet og går inn i en scene som handler om forholdet mellom kolleger. Han agerer en medarbeider som prøver å få (den fiktive) generelt fraværende og kanskje også litt uforsomme

Under Nordisk Permakulturfestival fasciliterte Prisme en debatt blant deltakerne: 'Hvor kommer mine holdninger om miljø fra? Og hva gjør jeg med dem?' Her ses en festivaldeltaker som er på oppdagelse i sin egen fortelling om tre utslagsgivende begivenheter i hennes liv, som har preget hennes verdsettelse omkring miljø og klima.

mellomleder i tale. Lederen får hjelp av en skuespiller som spiller mellomlederen. Til sist stopper lederen opp midt i en setning og står et øyeblikk ganske fårete med et 'øøøhhh', er det sånn dere føler det'-uttrykk.

Åpning

Når medarbeiderne ser sjefen bli menneskelig og skjønner på hele uttrykket hans at han forstår virkeligheten fra deres perspektiv et øyeblikk, så settes empati-muskelen i gang, og det skjer en åpning i 'dem og oss'-holdningen. I dette øyeblikket starter det en helt ny retorikk i lokalet. De underliggende holdningene som kommer opp blir ikke bare formidlet som krav. I stedet blir lengsler og trengsler som ligger gjemt bak behovet synlige, og dette rører ved dem som lytter. Når vi først når dit og lyttefaktoren i rommet har tatt et kvantesprang fordi noen tør å være ærlige, så er det virkelig et poetisk og vakkert rom å være med i.

Jeg kunne ønske meg at forumspill var et vanlig undervisningsverktøy i skolen, slik som det er i Sverige. De har en forståelse av å bruke dette som et empowerment-redskap. De har dessuten en flott forumteater-festival hvert år, hvor de deler av sin erfaring og inspirerer hverandre.

Hva ligger bak Forumteater Prisme?

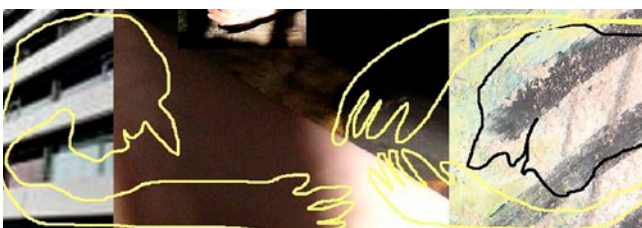
Når et prisme holdes opp i lyset, brytes lysets bølger og strålene faller på omverdenen i regnbuer. Det som før var usynlig for øyet, blir konsentrert og visualisert i rommet.

I en regnbue er stor ulikhet representert i én enhet – syv farger i ett, og skjønnheten er slående. Dette forholdet går igjen i forumteater: Fellesskapet er en ramme, som blir beriket av individenes ulike ideer og kvaliteter.

Skuespillerne og underviserne som er tilknyttet Prisme har til felles at de har en særlig interesse for demokratiprosesser og det interaktive læringsrom.

www.forumteatretprisme.dk

Forumteatret Prisme er kunde i Merkur

Smånytt

Kunst på veggen gir barn tryggere sykehusopphold

Barn er ofte utrygge når de må på sykehus. Plutselig blir de revet ut av de vante rammene sine for å bo en periode på et fremmed sted med mange syke barn og voksne. På sykehuset møtes de av hvite vegger, støy og elektriske apparater. Dette er et skrekkscenario for alle foreldre og pårørende.

Billedkunstner Dorthe Rasmussen og gründer Frederik Laursen har stiftet foreningen Imagine If, for å skape oppløftende og oppmuntrende omgivelser for barn på sykehus. Primært gjennom innredning og utsmykning av barneavdelingene samt ved å gi barna en gaveeske med et innhold som både underholder og viser omsorg.

De fleste sykehusene i Danmark har ikke selv ressurser til slike prosjekter, og foreningen vil selv reise midler til oppgavene, bl.a. gjennom donasjoner fra fond, bedrifter og private.

Har du også lyst til å hjelpe syke barn, eller er du interessert i å høre mer om Imagine Ifs arbeid, kan du kontakte foreningen på info@imagine-if.dk eller tlf. + 45 2635 4570.

www.imagine-if.dk
www.dortherasmussen.dk

Makværket – ett nytt kultur- og miljøkollektiv

På 10 000 m² fordelt over fire etasjer ligger Makværket, et nystartet kultur- og miljøkollektiv ved Knabstrup, 70 km vest for København. Her er kreativiteten i fokus, og planen er å bygge kreative verksteder og fasiliteter i denne tidligere keramikkfabrikken. Her skal det være multisal med stor takhøyde og plass til sirkustrening, forestillinger og konserter, tre- og metallverksteder, musikkstudier samt male- og medieverksted.

Som prosjekt tilbyr Makværket et alternativ til profesjonalisering og spesialisering som kan virke begrensende på mange kreative aktiviteter. Byggeprosessen er en kreativ prosess i seg selv, og alle som er interesserte kan være med. Med tre årlige byggefestivaler kan deltakerne få erfaring med bærekraftig husbygging – naturisolering, komposttoaletter, leirpuss og flex- og jernovner.

Egen Vinding og Datter eier området og bygningene ved Knabstrup, og Makværket leier og låner deler herfra. Et fondstilskudd på en halv mill. kroner har gjort det mulig å få profesjonell rådgivning fra arkitekter og tømrere og å kjøpe materialer som ikke kan skaffes ved gjenbruk.

www.makvaerket.wordpress.com
kontakt: makvaerketinfo@gmail.com

Egen Vinding og Datter og Makværket er kunder i Merkur

Woody35 – liten og lekker

Bygg mindre og spar ressurser. Det blir mindre vedlikehold og mindre å varme opp. Arkitekt Marianne Borge har tegnet en elegant liten hytte, for den som er ute etter en kompakt og miljøvennlig hytteløsning. Woody35 er et kreativt innspill i diskusjonen om grønne løsninger.

Woody35 er en hytte med et footprint på 35 m².

mb@woody35.no

Woody35 er kunde i Cultura Bank

Byvandring i Øresundsregionen

I 20 år har det lille selskapet Elsbøll & Christensen arrangert byvandring for bedrifter og foreninger i København. Her har de gitt kunnskap, mosjon, helse og samvær til tusenvis av kulturhistorisk interesserte. Bak byvandringene står Tommy P. Christensen og Lisa Elsbøll, begge fra Amager og førstegenerasjons-akademikere og historikere fra Københavns Universitet. Møtestedene er sentralt plassert for brukere av kollektivtrafikk, og byvandringene avsluttes ofte med et felles måltid, som her på Jernbane Caféen like bak Hovedbanegården.

www.elsboell.dk

Elsbøll & Christensen er kunder i Merkur

Hertha Bofellesskap - å skape en kulturorganisme

Med 16 års drift som grunnlag arbeider Hertha Bofellesskap ved Århus med å oppføre et kulturverksted med workshops og arrangementer rundt arbeidet med å inkludere voksne utviklingshemmede og normalt fungerende beboere, – en såkalt omvendt integrasjon.

Bofellesskapet ønsker på denne måten å gi inspirasjon slik at andre kan få oppleve den store synergien som kan oppstå ved to gruppers samarbeid.

Denne sensommeren ga Skanderborg kommune det årlige talentstipendet på kr 75 000 til Hertha Bofellesskap, som støtte til det videre arbeidet deres. Juryen begrunner stipendet med den fantastiske og bemerkelsesverdige innsatsen som de faste beboerne i fellesskapet bidrar med i det daglige samværet med de utviklingshemmede.

Hvert år besøker 4–5 000 mennesker Hertha Bofellesskap. En broket flokk av grupper, som spenner fra kommunalpolitikere, pedagoger og arkitekter til alment interesserte. Bofellesskapet er inspirert av Rudolf Steiners antroposofi og den tyske multikunstneren Josef Beuys.

Bofellesskapet er tidligere omtalt i Pengevirke nr. 2/2009.

www.hertha.dk

Hertha Levefellesskap er kunde i Merkur

Creative Commons

– En mulighet til å dele ideer så fritt du vil

Creative Commons er en ideell organisasjon, grunnlagt i 2001, med det mål å fremme kreativ gjenbruk av litterære og kunstneriske arbeider, enten disse er opphavsrettslig beskyttet eller er i det fri. Gjennom sine opphavsretts-lisenser tilbyr Creative Commons (CC) forfattere, kunstnere, forskere, lærere og alle andre muligheten til å velge forskjellige likevekter mellom rettigheter og friheter, som muliggjør deling. 6. juni 2008 ble den norske versjonen av Creative Commons-lisensene lansert.

Av Thomas Gramstad, leder for Elektronisk Forpost Norge

Fire friheter

Visjonen om delingskultur kan beskrives som ønsket om å skape en kultur med allmenninger av 'Frie kulturelle verk'. Et fritt kulturelt verk er et verk som gir disse fire frihetene:

1. Frihet til å bruke verket og nyte fordelene av dette.
2. Frihet til å studere verket og bruke kunnskapen som tilegnes.
3. Frihet til å lage og spre kopier (eksemplarer) av hele eller deler av verket.
4. Frihet til å endre eller forbedre verket og spre det endrede eller avledete verket videre.

Visjonen eller målet blir da at disse fire frihetene skal være tilgjengelige for alle, hvor som helst og når som helst. Fremme kreativitet ved å oppmuntre og tilrettelegge for å bruke en eksisterende ressurs på en måte som ingen tidligere har tenkt på.

Infrastruktur for deling

Motivasjonen bak Creative Commons er å bygge (en del av) den infrastrukturen som gjør en delingskultur mulig, funksjonell og levedyktig, dvs. en kultur der skapende mennesker lett kan finne frem til hverandre og hverandres verk og lett kan dele verk med hverandre og bygge videre på hverandres verk.

Dette er en visjon som inneholder både etiske, sosiale, juridiske, tekniske og økonomiske komponenter. Det etiske omfatter blant annet viljen til å dele, til å skape og til å samarbeide og

„Creative Commons gir oss verktøy vi kan bruke til å skape og til å dele vårt skapende arbeid med andre.“

kan sees på som et moderne uttrykk for eller implementasjon av klassisk dydsetikk. Det sosiale omfatter det samfunnsbyggende nettverket av samarbeid som realiseres gjennom denne praksisen.

Det juridiske er lisenstekstene og deres relasjoner til bakgrunnsretten. Det tekniske omfatter alt det maskinlesbare, metadataene og alle tjenestene og produktene som kan bygges opp rundt disse. Og det økonomiske omfatter alle de nye modellene for vekst og inntjening, som kan baseres på og vokser ut av de andre komponentene.

Avskaffelse av knapphet

Skillet mellom skapere og brukere av åndsverk reduseres ved at terskelen for å skape senkes. Brukere aktiveres og oppmuntres til selv å bli skapere. Dette muliggjøres og fremmes ved å

Thomas Gramstad er leder for den digitale borgerrettsorganisasjonen Elektronisk Forpost Norge (www.efn.no), frilans-skribent, oversetter og amatørmusiker, og jobber til daglig ved Informatikkbiblioteket i Oslo. Han er også styremedlem i FriBit og medlem i arbeidsgruppen for Creative Commons Norge (www.creativecommons.no), som har utarbeidet den norske versjonen av lisenssystemet Creative Commons.

Foto: Per Inge Østmoen

avskaffe knappheten på eksemplarer av verk, slik at verkene fritt kan kopieres og distribueres og eventuelt videreskapes til nye verk, i stadig større kunnskaps- og kulturallemninger.

Avskaffelse av knapphet er et sosialt fremskritt – faktisk utgjør avskaffelse av knapphet i en eller annen form selve kjer- nen i enhver type fremskritt – og er derfor et ubetinget gode. Noe som er verdt å arbeide for og om nødvendig kjempe for. Creative Commons gir oss verktøy vi kan bruke til å skape og til å dele vårt skapende arbeid med andre. Fraværet av knapp- het i informasjons- eller nettverksøkonomien vil føre til at det blir skapt mer, og ikke mindre. Mye mer.

Valgfrihet

Fleksibiliteten i CC-lisensene utgjør et knippe av tilbud, ikke en plikt. Det er fullt mulig å bruke de mer restriktive CC- lisensene kun som et merkesystem og uten å dele motivasjonen til dem som ønsker å bruke CC-lisenser til å fremme en helt fri delingskultur.

Denne valgfriheten er selv et eksempel på avskaffelse av knapphet: i dette tilfelle avskaffelse av knapphet på modeller og infrastrukturer for frihet. Det finnes ingen monolittisk form for frihet som passer for alle. Frihet finnes i mange utgaver og varianter. Samtidig er det grunn til å tro at de som ønsker å bruke sin frihet til å legge mest mulig restriksjoner på bruken

av sine verk, vil tape i konkurransen med de mindre restriktive og mer frihetsvennlige om brukernes oppmerksomhet, gunst og penger. Noe som er helt naturlig i en fri kultur.

Flere ulike formål

CC-organisasjonen har også flere andre formål og målset- ninger enn visjonen om frie kulturelle verk, og noen av disse formålene avviker (delvis) fra visjonen om helt frie kulturelle verk. Det er derfor ikke nødvendig å fullt ut dele eller prakti- sere denne visjonen for å bruke CC som lisens-system. Det er mulig å gi kun deler av de fire frihetene til brukerne, og dette velger man gjennom valg av CC-lisens.

Andre formål:

- » Gjenfinning av fribruksverk ved søk, og i alle jurisdiksjoner, ved en felles teknisk standard for merking (metadata).
- » Å etablere et felles globalt merkesystem uavhengig av språk og kulturbakgrunn.
- » Å øke folks kunnskap og bevissthet om opphavsrett, både ens egne og andre sine rettigheter.
- » Det konservative formålet med CC: PR gjennom å gjøre kun deler av et verk, katalog e.l. tilgjengelig.

www.creativecommons.no

Creative Commons

Det er i alt fire ulike lisenselementer. Disse kan så kombineres på bestemte måter (ikke alle mulige kombinasjo- ner er tillatt). Dette gir oss seks ulike lisenstyper. Bortsett fra lisenselemen- tet *Navngivelse*, som er obligatorisk (se Åndsverkloven § 3) kan opphavsperso- nen velge til eller fra tre ulike lisens- elementer:

Navngivelse

– *by*. Lisenselementet *Navn- givelse* kan ikke velges bort, og forekommer alltid. Dette innebærer at for all bruk er det påbudt at opphavspersonen navngis slik som god skikk tilsier. Dette er forøvrig i samsvar med norsk lov.

Del på samme vilkår

– *sa*. Lisenselementet *Del på samme vilkår* innebærer et påbud om at bearbeidelser av verket kun kan spres på samme vilkår som det opprinnelige verket. Dette prinsippet (at avledede verk skal være underlagt samme vilkår som det eller de verk de er avledet fra) kalles ofte for 'Copyleft'.

Ingen bearbeidelse

– *nd*. Lisenselementet *Ingen bearbeidelse* tillater kun spredning og bruk av verket i uendret tilstand. Bearbeidelse eller endring av verket er forbudt. Det samme gjelder framstilling av såkalte avledede verk. Velger du å benytte en lisens med dette lisenselementet er det ikke mulig å fremstille eller fremføre bearbei- delser som legger andre versjoner eller jurisdik- sjoner av lisensen enn den du har valgt, til grunn. Dette elementet avskjærer imidlertid andre fra å lage remixes og mashups der ditt verk inngår.

Ikkekommersiell

– *nc*. Lisenselementet *Ikkekommersiell* tillater kun spredning og bruk under den forutsetning at verket ikke benyttes på en kommersiell måte. Er dette lisenselementet valgt er bruk til reklameformål, ervervsmessig bruk, og annen bruk som har til formål å gi kom- mersiell nytte, eller som gir økonomisk gevinst, forbudt. Ønsker du å sikre deg mot at ditt verk brukes til reklame eller at kommersielle aktører benytter verket uten å gjøre en eksplisitt avtale med deg først, må du velge en av de tre lisensene som inneholder dette lisenselementet.

Ikoner er fra The Noun Project og lisensiert under Creative Commons.

Ekte kompromissløshet

Av Lene Marie Gotholdt, smykkedesigner

Mitt arbeid her i verden med smykker er et forsøk på å gjengi det ekte som det avspeiler seg i det vi kaller virkeligheten. Her og nå. En klar tanke, en dyp erkjennelse. En ren følelse. Kjernen, kjærligheten, dypet, midten, hjertet skal formes i et fysisk virkelig, ekte materiale, så det kan bæres, æres og minne oss om hva livet handler om, når vi er her.

Skjære inn til benet

Jeg har en stor trang til å skjære inn til benet. Jeg vil inn til kjernen. Der hvor livet er ekte, autentisk. Jeg vil den ekte vare, de ekte følelser. Det skal være ekte gull og sølv. Ekte sten. Selv om den fysiske verdenen forblir flater og overflater hva enn jeg gjør, så vil jeg så tett som mulig på det som er ekte. Inn til det som er livets substans, jordens kjerne, livets midte, sollys og silende regn, røde roser farget med blod. Det handler om levende, bankende hjerter badet i sollys av ekte gull.

Kompromissløshet

Det er ingen grunn til å gjøre noe halvveis. Vi er jo hele mennesker, som skal leve livet fullt ut, hele veien. Så hva skal vi fylle oss selv og hverandre med?

Vi skal gi oss selv bort. Vi skal glemme hvem vi er og oppløses i hellig hav.

Jeg er på mange måter et kompromissløst menneske. Det er sider av livet som ikke kan forhandles. Vi skal gå med våre hjerter, og vi skal øve oss på å lytte etter hva hvert enkelt hjerte sier.

Jeg er ikke i et øyeblikk i tvil om at vi dypest sett vil hverandre bare det beste, men veien hjem til hjertet er hard og smertefull. Det er et faktum. Vi unngår ikke smerten. Den kommer og går, og vi skal lære av å vandre og være med den. Akkurat som vi ikke unngår gleden og lykken, hvis vi våger.

Lene Marie Gotholdt, Butikk/verksted hos sølvsmed Lone Løvschal, Møntergade 14, 1116 København K, tlf: +45 2682 5117

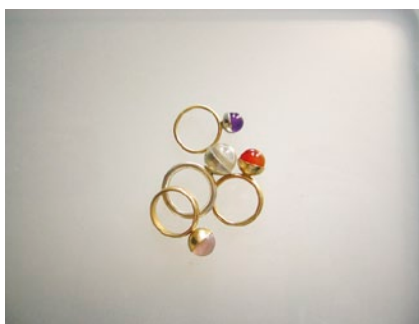
Lene Marie Gotholdt er kunde i Merkur

Gull/aurum er solen i materiell form. Sollys som er kommet til stillstand. Det er det edleste metallet og har siden antikken symbolisert rikdom og lykke. Gull skal aldri pusses!

Sølv/argentum har stor formbarhet og holder sin bærer sunn og frisk. Sølvnitrat (lapis infernalis) er nemlig bakteriedrepende. De første myntene ble laget i sølv ca. 500 år f. Kr., og slik har sølv avspeilet årtuseners kulturhistorie.

Diamant er verdens hardeste mineral. Ved første øyekast kan en rå diamant godt ligne en helt alminnelig sten, men ved nærmere ettersyn er man ikke i tvil. Holdt opp mot huden, i lyset, funkler og glimter den som ingen annen sten.

Inn i det blå

Av Vivian Høy Nielsen, utdannet keramiker fra Århus Kunsthøgskolen

Når jeg arbeider med leire, henter jeg impulser fra det konkrete og spesifike. Naturens grunnformer representerer for meg en underliggende orden, som jeg naturlig forholder meg til.

‘Det som er’. Undring – fordypelse – en fortelling begynner – eksistens og verden er i spill. Evighet og forgjengelighet følges hånd i hånd, trekker i hverandre og oppleves ofte som motsetninger.

Jeg blir stille når jeg i øyeblikket møter evigheten i det skrøpelige liv. Eller jeg ser den som en mulighet. Samtidig er det også når jeg intet begriper at bevegelsen og fargene er der.

Mitt siste prosjekt *INN I DET BLÅ* er en imaginær reise i havet og inn i fargen blå. Hvilke fortellinger er det som gemmer seg i havets rom? Bølgen virvler – ruller – bygger opp – laver tunneler – bryter – flater ut – treffer land – trekker seg tilbake. Den er som et åndedrag. Tilsynelatende tidløs – gjentakelse etter gjentakelse og samtidig evig foranderlig.

www.vivianhoinielsen.dk

Vivian Høy Nielsen er kunde i Merkur

Kunstnerengasjement i skolen

Av Søren Zacho Ruby, skuespiller og leder av Det Kommende Teater

Med støtte fra Statens Kunstråd har jeg som skuespiller gjennomført et huskunstnerprosjekt på Egerbjergskolen og Midtbysskolen i Horsens.

Barna på skolene sammenlikner det å være skuespiller med å være kjent, ha suksess, være rik og berømt og være i besittelse av et spesielt talent eller en viss X-faktor. Spørsmål som; „får du penger for det?“ og „hva gjør du ellers?“ belyser den andre siden av saken, som sammenlikner kunstnerisk arbeid med noe fritidsorientert.

Det er vanskelig for barna å forestille seg skuespillet som en faktisk levevei, noe man utdanner seg til og videreutvikler gjennom hele livet. Formålet med huskunstnerbesøket er å gi elevene et innblikk i det store arbeidet som gjør forskjellen på å stille seg selv til skue for å bli sett og å stille seg til rådighet for å fortelle en historie man har på hjertet.

Elevenes prosess er viktigst

Overskriften for besøket er „Hva kan teaterets dramatikk?“ Elevene får en innføring både i idéfase, utvikling, manuskriptarbeid, innstudering og sceneopptreden. Fokus er på at elevene skal lære noe i prosessen, at de utvikler seg og at de generelt

blir bedre til å uttrykke seg, både skriftlig og dramatisk på scenen. Elevene skal teste ut tingene selv, slik at de forhåpentligvis både får en idé om hva det vil si å være skuespiller og dramatikker, og samtidig får de praktisk og kreativ erfaring i å skrive, lese høyt og stå foran en gruppe.

www.kommendeteater.dk

Det kommende teater er kunde i Merkur

Elevene har arbeidet i mindre grupper med dramatikk, karakterer, presentasjon og historiefortelling. Her er fem piker fra klasse 6A på Egerbjergskolen, som forbereder en scene om mobbing (Foto: Evanly Media).

Culturakunder på digital dugnad

14 ekte og personlige historier ble resultatet av en kreativ helg på Bjørk gård hos Aruna, der vi stilte spørsmålene: „Hva er din drivkraft og hvorfor har du valgt Cultura Bank?“ Merete og Helen i Sweet Chili Stories styrte prosessen med å skape svarene om til digitale historier.

Av Jannike Østervold

Da Cultura Bank inviterte til workshop i digitale historier, var det ikke vanskelig å fylle opp plassene. Vi hadde flere påmeldte enn det var plass til, men da noen måtte trekke seg, ble det på nesten magisk vis plass til alle. 14 stykker ble det, kvinner og menn, med stor spredning i bakgrunn, alder og hva vi arbeidet med. 2 av oss var fra Cultura Bank, 1 fra Merkur og resten var Culturakunder. Men en ting hadde vi til felles, vi var interesserte i å lære hvordan vi kunne lage våre egne historier i et format som egner seg til å publisere i sosiale medier, uten at vi behøvde å investere i kostbart ekstrapstyr eller programvare. Tanken var at vi i Cultura Bank skulle få historier som vi kunne bruke til å markedsføre banken, mens deltakerene mot å bruke helgen til å være kreativ for Cultura, gratis fikk lære teknikker som de kunne ha glede av i sitt videre arbeid. De som skulle lære oss dette, var Merete og Helen fra Sweet Chili Stories og deres assistent, Arne.

Alle hadde fått beskjed om å ta med bærbar datamaskin. Vi trengte også øretelefoner og programvaren iMovie (Mac) eller Movie Maker (PC). Begge deler er gratis programvare. Noen hadde også med seg digitale bilder, fotoapparat og digitalt videokamera.

Hvordan lage en digital historie?

Vi startet med å skrive fritt om temaet. Jeg skriver fort, så jeg var veldig fornøyd med mengden av tekst jeg klarte å produsere i løpet av de 20 minuttene vi hadde til rådighet i første runde. Like fornøyd var jeg ikke da jeg skjønnte at den fine teksten med alle de gode poengene måtte kuttes ned til 150–200 ord, for at den ferdige historien ikke skulle bli lenger enn maksimalt 1,5–2 minutter. Merete og Helen forklarte at det ikke var noe lurt å lage lengre historier, for da er det mange som ikke vil ta seg tid til å se på den. Men ett minutt eller to kan de fleste avse.

Vi leste historiene for hverandre. Kuttet ned, skrev om og leste historiene høyt igjen. Antall poenger i historien min ble færre og færre, men kanskje kom det viktigste bedre frem?

Etter hvert som vi ble ferdige med selve historiene, skulle vi ta dem opp. Under en dyne, med mobiltelefonen min som opptaker, leste jeg inn min historie. Men jeg hadde nok holdt mikrofonen for nær, det hørtes ut som jeg lespet. En gang til, for sikkerhets skyld med en annen opptaker, en iPhone denne gangen.

Så skulle vi lære å sette bilder til lyden. Vi lastet bilder og lydfil inn i Moviemaker eller iMovie og satte i gang. Noen had-

„Storytelling for endringsagenter, er vårt motto!

Vi vil at verden skal bli et bedre sted for alle. Derfor vil vi hjelpe andre som jobber med det samme. Enten de gjør det med store eller små skritt.“

– Merete Grimeland og Nadina Helen Bakos, gründere av Sweet Chili Stories.

Glade deltakere og vertskap ette en intensiv og lærerik helg.

Foto: Stian Torstenson

de med seg egne bilder og musikk, men vi fikk også en oversikt over nettstedet der man kan finne gratis bilder og musikk. Og så var det bare å jobbe i vei. Programvaren var enkel å lære seg, men hva som fungerer og ikke fungerer krever litt erfaring. Lar du bildene skifte for ofte, blir det masete og slitsomt for seeren. Vi kunne også legge tekster både mellom og på bildene. Øretelefonene var for at vi skulle kunne sitte og høre på historien mens vi arbeidet med bildene, uten å forstyrre hverandre.

Utpå søndag formiddag var stemningen intens, vi arbeidet hardt, hadde ikke tid til å ta pauser, så vi fikk servert te og frukt inne på kursrommet. Bare en time nå til premiere.

Det ble nesten eksamensstemning – nå måtte alle levere.

Premiere

Så fikk vi nyte fruktene av helgens arbeid. Lykkelig og forundret satt jeg der og så den ene historien etter den andre folde

seg ut foran meg. Dette var noe helt annet enn reklamefilmer, det var personlig, alle var helt forskjellige. De sa mye om personene som hadde laget dem, om deres verdier og hva som var viktig i livene deres. Og de sa også noe om deres forhold til Cultura Bank. På forhånd hadde jeg tenkt at vi var heldige hvis resultatet av helgen ble en håndfull brukbare historier – fantastisk nok kunne alle brukes.

Bjørk gård

At vi fikk lov til å være på Bjørk gård og holde et seminar der, var en gave vi hadde fått fra vår kunde Aruna til bankens 10-årsjubileum, men vi hadde ikke fått anledning til å benytte oss av tilbudet før nå. Da jeg kom inn på Bjørk gård og kjente hvor godt det var å være der, tenkte jeg at det nok sikkert ikke ble siste gangen vi kom dit. Gården ligger vakkert og fredelig til. Hvis man ikke har noe i mot å dele rom, er det plass til 21 overnattingsgjester. Maten er nydelig, laget fra bunnen og for en stor del kortreist og økologisk. Kursrommet er stort og lyst og har en god og rolig atmosfære, som gjør det lett å konsentrere seg. Vertskapet Lisbeth, Øyvinn, Kerste og Gerd gjorde alt for at vi skulle føle oss hjemme og ha det bra.

Les mer:

www.sweetchilistories.com

www.aruna.no

Her kan du finne creative commons lisensiert materiale til bruk i dine egne digitale historier:

Musikk: freemusicarchive.org , freesound.org

Foto: flickr.com/commons, openphoto.net

Grafisk: openclipart.org

Mix: minreaktor.no

De digitale historiene fra workshopen blir publisert på Cultura Banks facebookside www.facebook.com/culturabank og på www.cultura.no i løpet av vinteren 2011/12.

Fascinasjonen ved den organiske verden

Av Birgitte Gjøtz Petersen, keramiker

I 'vannkanten' av Danmark – nærmere bestemt Langeland – nyter jeg den fred og ro som ligger i å fordype meg i de kreative prosessene. Det er en lettelse å være fri for byens konstante masete inntrykk, selv om de også kan være til inspirasjon. Men helst i mindre porsjoner av gangen.

Jeg arbeider først og fremst med det skulpturelle uttrykket i keramikken og lite med bruksfunksjonen, som for eksempel om en skål kan brukes til å ha noe i. Heller vil jeg fylle skålen med en sjøanemones tentakler og vekke folks undring over hva dette egentlig kan være?

Ofte fascineres jeg av den organiske verden, slik den finnes i korallrevets underfundige farge- og formrike univers og dypt i menneskekroppens celler og vev. Ennå har jeg til gode å lage skulpturer i menneskestørrelse som man kan gå inn i, noe jeg drømmer om i en ikke så fjern fremtid.

www.gjoetz.dk

Birgitte Gjøtz Petersen er kunde i Merkur

Til Russland med kunst

Et nytt grep på et klassisk tema innenfor ikonmaleriet.

Av billedkunstner Lillian Torjusson, SIRIUS

Det internasjonale utstillingsfellesskapet SIRIUS er en gruppe kunstnere som hvert år stiller ut malerier med et felles arbeidstema. Kunstnerne kommer fra ulike nasjoner, men hovedsaklig fra Russland, Ukraina, Tyskland, Ungarn og Norge. I august i år gikk turen til en stor festival i Jaroslavl, 26 mil nord for Moskva. Byen befinner seg innenfor området nordøst for hovedstaden som kalles 'Den gylne ring', en landsdel som tidligere var Russlands politiske og kulturelle sentrum.

I den russisk-ortodokse tro feires 'Kristi forklarelse' den 19. august. I Jaroslavl markeres høytiden med en tre dagers festival. Alle kunstnerne hadde gitt sin individuelle tolkning av temaet 'Kristi forklarelse' og brakte med seg sine bilder på sammenrullede lerreter.

Etter et par dagers anstrengelser hang alle maleriene på plass i Kreml Kunstmuseums sal.

Så var det duket for vernissage og en storslått åpning av festivalen - som hvert år tiltrekker tusenvis av besøkende. Festen ble åpnet ved at epler ble delt ut til alle oppmøtte: «Solepler» kalles de. Deretter signet biskopen festivalen, etterfulgt av taler av en rekke kulturelle autoriteter. Om kvelden var det bankett med vodka og mat for alle deltagerne. Tre hele dager var fylt med et tett program: Konserter, oppvisninger, dans, klokkespill og kunstutstillinger. I tillegg holdt kunstnergruppens leder Anastassia workshops om formiddagen i selve museet, og om ettermiddagen i den lokale Steinerskolen, for foreldre og lærere. www.lilliantorjusson.no

Lillian kledd i historisk drakt

Lykkefolket

Om en salig morgen

*Stille forårmorgen her på landet
før end fugle bryder ud i sang,
ingen lyde er her, ikke andet
end lidt ringen i min øregang.
I mit sind begynder melodier,
og de ord, som flyder fra min pen
i en rytme, der stilfærdigt stiger,
mens det langsomt går mod dag igen.*

*Ude i den klare dæmrings kulde,
hører jeg koncerten er begyndt.
Solen la'r sin røde løber rulle
ind mod stranden fra den fjerne pynt
og bemander med energisk kravlen
himmelkuplen, stråler over skov
ind igennem ruderne i gavlen
ovre, hvor min nabo lå og sov.*

*Raske vil vi begge gribe dagen,
række efter livets lyse bold,
gå i gang med det, der nu er sagen
for at kunne være glad og stolt;
for at være en, der vinder freden
med sin skabevne og forstand
og mod aften vandrer mæt langs bredden
af vort lille lykkelige land.*

*Av Frank Colding 2008-03-18
www.vise-værkstedet.dk*

Nytt fra Cultura

Nytt om våre kunder:

Nytt lån til miljøbygg i gammel teknikk

Mike Paul Klaus Rackwitz er tømrer og kunstner og har fått lån til miljøbygg/atelier i grindverk.

Grindverk er en gammel teknikk der de bærende elementene, grunder, består av to staver forbundet med en tverrbjelke og skråband. Spiker benyttes ikke.

Det er mange som har hjulpet til å bygge huset.

Som isolasjonsmateriale benyttes isofiber fra resirkulert papir. Trevirket har lokal opprinnelse og er tilvirket på lokalt sagverk. Det er også valgt miljøvennlige løsninger for oppvarming.

Her får elever fra Modalen skule undervisning

Mange har hjulpet til med å bygge buset

Huset med sutak og folie

Ny logo og nye nettsider

I forbindelse med at vi lanserer nye nettsider, som er utviklet i samarbeid med Reaktor, tar vi også i bruk ny logo. Grønnfargen i logoen kan gi assosiasjon til natur og miljø, og formen bærer i seg et minne om den gamle logoens løvetannfnokk. De som har hjulpet oss med utviklingen av logoen er The Metric System. Vi takker Reaktor og The Metric System for godt samarbeid.

Ønsker du omtale på våre nettsider?

Har du lån i banken og ønsker at din bedrift skal bli profilert på forsiden av cultura.no? Vi jobber for tiden med nye nettsider og ønsker å vise frem flere av våre lånekunder på nettsidene. Send tekst og bilder til Stian – st@cultura.no.

Tilkallingsvikarer som liker kundekontakt

Vi vil gjerne knytte til oss noen personer som er interesserte i å være tilkallingsvikarer og kan stille opp på kort varsel, ved sykdom eller annet fravær i vårt kundesenter. Det kan også være aktuelt med ferievikariat.

Aktuelle oppgaver er først og fremst å ta i mot kundehenvendelser over skranke, pr. telefon og e-post og betjene kasse. I tillegg til kundebehandling er det også aktuelt med andre løpende oppgaver knyttet til kundesenteret, som for eksempel postbehandling, kontoåpninger, ajourhold av adresseregister og scanning av dokumenter.

Det er en stor fordel om du har erfaring fra lignende arbeid i bank. Vi ser etter positive, serviceinnstilte personer som liker kundekontakt. Interesserte kan kontakte leder for kundesenteret, Camilla Gjetnes, på e-post cg@cultura.no, med kort CV og informasjon om hvilke dager og tidspunkter du har mulighet til å arbeide.

Investering i egenkapitalbevis i Cultura Sparebank

Cultura Sparebank har hatt en god vekst i alle årene etter etableringen i 1997. Dette ser banken som en bekreftelse på at den spesielle bankideen får stadig større oppslutning.

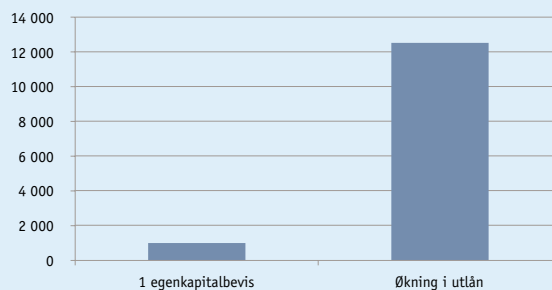
Cultura Banks hovedformål er å finansiere gode samfunnsnyttige prosjekter, som blant annet bidrar til bedre miljø, renere luft, sunnere mat, et mer omsorgsfullt samfunn og mangfold i kulturlivet. For at kundene skal kunne kontrollere at virksomheten drives i overensstemmelse med sitt formål, holder banken seg til et prinsipp om åpenhet. Den offentliggjør hva og hvem banken finansierer.

All finansiering medfører risiko. For at banken skal kunne bære den risiko den tar på seg, må den ha tilstrekkelig med egenkapital. Eierne av egenkapitalbevis bærer en vesentlig del av den økonomiske risiko knyttet til bankvirksomheten. Cultura Bank har som målsetning at egenkapitalbevisene skal gi en avkastning som er bedre enn renten på risikofrie innskudd i banken.

For videre vekst er banken helt avhengig av nye innskudd av egenkapital. I løpet av første halvår 2012 skal det legges ut nye egenkapitalbevis for salg. Det er bankens håp at riktig mange da vil ønske å bidra til bankens videre utvikling ved å tegne seg for kjøp av egenkapitalbevis. Bankens styre, ledelse og ansatte vil på sin side gjøre sitt ytterste for å forvalte pengene til beste for menneskene og miljøet og samtidig slik at egenkapitalbevisene får et moderat, men trygt økonomisk utbytte av sin investering.

Kontakt Morten Blaauw, mb@cultura.no allerede nå, dersom du ønsker å få tilsendt informasjon om emisjonen til våren.

Effekten av å kjøpe ett egenkapitalbevis

Ønsker du at Cultura Bank skal vokse videre, kjøp egenkapitalbevis! For hver 1 000 kr du kjøper egenkapitalbevis for, kan Cultura Bank øke utlånen med inntil 12 500 kr.

Synge i kor på jobben?

Jeg er en ung kvinne fra Canada, utdannet innen musikk og pedagogikk. For noen år siden tilbrakte jeg to år i Norge og dirigerte da et kor i en bedrift i Oslo. Jeg bor for tiden i en liten by i British Columbia, Canada, hvor jeg i tillegg til å undervise i musikk på en steinerskole, også underviser i sang og kor for voksne.

Jeg er av den formening at alle som synger kan synge. At man er 'tonedøv' er faktisk veldig sjelden tilfellet. Å være så ute av praksis at lyden du ønsker å synge ikke vil komme, er derimot ganske vanlig. Dessverre er sangen forstummet hos mange i dag, mens den jo egentlig burde være en naturlig del av tilværelsen; hjem-

me, med venner, og selv på jobben. Og det er her jeg ønsker å gjøre en innsats.

Mitt neste prosjekt er å dirigere kor og sanggrupper i bedrifter og organisasjoner. Kan du forestille deg dette på din arbeidsplass? Å synge sammen skaper felleskap og forbindelse mennesker imellom. Jeg er i ferd med å drømme opp en plan som vil ta meg tilbake til Norge for en tid. Hvis du er interessert enten i å støtte dette prosjektet, eller i å få et kor på din arbeidsplass i 2012/13, vennligst kontakt meg! Takk.

Hilsen Bree Switzer

www.breeswitzer.com

Økologiske, kortreiste blomster

Hos Blomsterhagen på Abildsø kan du kjøpe en fin bukett med god miljøsamvittighet. Blomstene er dyrket uten kunstgjødsel og kjemiske sprøytemidler, uten energikrevende drivhus og uten å fraktes over flere landegrenser. Bukettenes innhold skifter i takt med sesongen, som varer fra mai til oktober. Til jul kan du kjøpe håndlagde kranser og julepynt med materialer fra skog og hage.

Blomsterhagen på Abildsø holder til på Abildsø Gård i Oslo, og ble påbegynt i 2009.

Blomsterhagen kan levere alt av binderi til bryllup, begravelse eller andre arrangementer, til bursdagshilsener eller bare en hyggelig bukett til deg selv. Salget foregår foreløpig ved

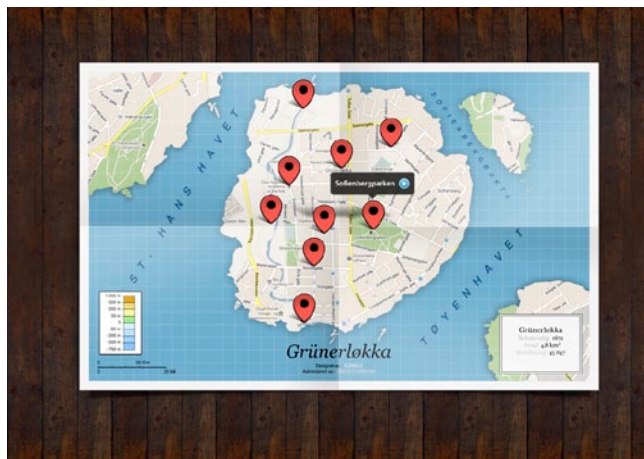
bestillinger og av og til på Bondens Marked i Oslo.

For mer informasjon, se www.blomsterhagen.no, eller søk opp Blomsterhagen på Abildsø på Facebook.

Løkka i lomma

Grünerløkka i Oslo er full av spennende spisesteder og små butikker. Nå er det ikke lenger nødvendig å være lokalkjent for å finne dem. *Løkka i lomma* er en smarttelefonapplikasjon som gir deg oversikt over restauranter, kafeer, butikker og kulturtilbud. Se på kartet hvor de ligger. Applikasjonen finnes for iPhone.

www.lokkailomma.no

Teater for barn og unge

Av Peder Opstad, daglig- og kunstnerisk leder av Teater Grimsborken

Teater Grimsborken er et av Norges mestspillende kompanier innen teater for barn og unge. I 2010 hadde vi et rekordår med 493 forestillinger fordelt på 7 ulike produksjoner for godt over 40 600 publikummere. Hele 11 skuespillere var i sving på kortere og lengre engasjement. Ikke alle år er like fete – vi har magre år som alle andre – men vi har holdt det gående siden 2002 med varierende prosjekttøtte og stor egeninnsats.

Inneværende sesong 2011/12 har vi 6 produksjoner på repertoaret, som spenner fra barnehage via barneskole og ungdomsskole til og med videregående. Samtlige forestillinger spilles via Den Kulturelle Skolesekken; noe som betyr turné over det ganske land. Vi spiller ellers også på festivaler i inn og utland, og tar gjerne enkeltoppdrag der det måtte passe!

Vi har hele tiden forsøkt å dyrke vår egenart. Våre forestillinger skal være poetiske, musikalske, lekne og mangfoldige. De skal være forestillinger vi selv kunne tenke oss å se!

Livet på landeveien kan til tider være et blodslit, men på dager hvor alt stemmer, føler vi at vi har verdens beste jobb!

www.grimsborken.no

www.facebook.com/Grimsborken

www.twitter.com/Grimsborken

Peder Opstad, fra Geitekillingen som kunne telle til ti.

Foto: Ingeborg Neuenkirchen Rosenberg

Kulturell møteplass på Cafeteatret

Sentralt i Oslo ligger Cafeteatret, et vakkert bygg fra 1895. Opprinnelig var huset en metodistkirke (avviklet i 1967) bygd med svært god akustikk og vakkert interiør i nyrenessansestil. Huset har balkong og scene, kjøkken og bar med alle rettigheter. I desember 2010 kjøpte Nordic Black Theatre Cafeteatret, med hjelp fra Cultura Bank, og fra januar 2011 har det vært full aktivitet. Det har vært en strålende suksess, med masse teaterforestillinger, konserter, familiearrangementer, festivaler, filmkvelder, konferanser, bryllup og mer.

„Vi er kjempefornøyde med å være på Grønland og ser på Cafeteatret som et hus som skal kunne brukes som en kulturell møteplass for lokalbefolkning-

gen. Så langt fungerer dette glimrende, og publikum er like sammensatt og mangfoldig som programmet vårt,“ sier Dominic Wilson, kommunikasjonsleder for Nordic Black Theatre. „Lokalet har stappfullt program hver måned og fungerer også som kafé både i ukedagene og helgene. Vi har flyttet det meste som skjedde på vår tidligere hjem, Teaterbåten MS Innvik, og dessuten beholdt en del prosjekter som ble arrangert på Cafeteatret fra før,“ sier Dominic. „I tillegg har vi begynt et kjempespennende konsept som heter ‘Arttalks’ hvor kunstnere blir intervjuet

og opptrer etterpå – det har vært virkelig interessant. Kampenjazz har også flyttet til Cafeteatret og holder topp kvalitets jazzkonserter på søndager.“

www.nordicblacktheatre.no

Amartya Sen

Amartya Sen stiller flere spørsmål ved dagens økonomi. Han er blant annet kritisk til økonomiens menneskesyn, der egeninteresse og nyttemaksimering står sentralt.

Av Professor Ove Jakobsen, Senter for økologisk økonomi og etikk, Handelshøgskolen i Bodø

Sen argumenterer for at økonomien i sterkere grad må forankres i ansvarlige aktører, sosiale normer og samarbeid. Han stiller også spørsmål ved om det er mulig å løse den globale fattigdomskrisen og miljøkrisen uten å foreta dyptgripende endringer i økonomien. Det må rettes mer fokus på rettferdighet, livskvalitet og bærekraftig utvikling enn på konkurranse og økonomisk vekst.

Selv om Sen har gitt viktige bidrag i utviklingen av miljø- og samfunnsansvarlig økonomi, er han kritisert for å være en økonom 'in the middle of the road'. Sen besvarte kritikken ved å akseptere at han kanskje befinner seg 'in the middle of the road', men at han beveger seg på en annen vei enn de tradisjonelle markedsøkonomene. I det følgende skal vi se nærmere på noen av spørsmålene Sen diskuterer.

Økonomi som moralvitenskap

Sen påpeker at økonomi, fra Aristoteles til Adam Smith, var en integrert del av praktisk filosofi der spørsmål knyttet til 'det gode' og 'det rette' sto sentralt. I følge Sen har økonomien etter Smith's tid gått i en retning der etiske vurderinger er blitt fortrent til fordel for abstrakte teorier og modeller. En

konsekvens av at etikk har mistet sin sentrale posisjon innenfor økonomi er at avstanden mellom økonomi og den praktiske virkeligheten har økt dramatisk.

Økonomiens endimensjonale menneskesyn er et eksempel på en slik abstraksjon. Selv om Sen er enig med Adam Smith i at egeninteressen er en viktig motivasjonsfaktor, mener han at etiske verdier og moralske handlinger er nødvendige for å forstå og forklare økonomiske beslutninger og handlinger. Han stiller seg kritisk til at økonomisk rasjonalitet blir sidestilt med maksimering av egeninteresse. Sen påpeker i stedet at økonomiske aktører blir påvirket av sosiale verdier og normer. I følge Sen representerer uselviske handlinger en viktig forklaringsfaktor bak den

økonomiske fremgangen i Asia. Han nevner 'Japanese ethos', 'Confucian ethics' og 'Samurai codes of honor' som eksempler på normsystemer som har avgjørende innflytelse på markedsaktørene².

I tillegg påpeker han at uselvisk adferd er viktig i forbindelse med demokratisk tilgang på kollektive goder (f. eks. helsevesen) og ved fellesskapets håndtering av negative virkninger (f. eks. forurensning) knyttet til private goder. For å løse slike samfunnsoppgaver kreves det sosiale verdier og normer som er sterke nok til å holde egoismen i sjakk. Sen finner støtte for disse ideene i Adam Smith's påpekning av at; „Man ought to regard himself, not as something separated and detached, but as a citizen of the world, a member of the commonwealth of nature, and to the interest of this great community, he ought at all times to be willing that his own little interest should be sacrificed“¹.

Fattigdom

Innenfor nyklassisk økonomi er ressursfordelingen optimal dersom ingen kan få det bedre uten at noen får det verre (Pareto-optimalitet). Det vil si at vi ikke kan overføre ressurser fra rike til fattige fordi det vil redusere velstanden for de rike. Den eneste muligheten til å forbedre forholdene for de fattigste er å sørge for generell vekst gjennom effektivisering og rasjonalise-

„Det ville definitivt være merkelig om vi var dypt bekymret for hvordan det skulle gå med fremtidige, fremdeles ufødte generasjoner – samtidig som vi ignorerte de fattiges situasjon i dag.“³

Amartya Sen

Litteratur:

- 1 Amartya Sen (1987) *On ethics and economics*, Basil Blackwell
- 2 Amartya Sen (1993) *Does business ethics make economic sense?* Business Ethics Quarterly, Vol. 3. No. 1
- 3 Sudhir Anand and Amartya Sen (2000) *Human development and Economic Sustainability*, World Development Vol 28 No. 12 pp. 2029–2049
- 4 Amartya Sen (2004) *Why should we preserve the spotted owl*, London Review of Books, Vol. 26 No. 3, 5 February pp. 10–11

ring. Økonomiens fordelingsprinsipp er med andre ord et rent effektivitetsmål som ikke sier noe om en fordeling er rettferdig eller ikke. I overensstemmelse med dette prinsippet har Obama problemer med å gjennomføre sosiale tiltak som innebærer høyere skatter for de rikeste. Brundtland rapporten slår fast at vekst i den rike del av verden er en nødvendig forutsetning for å løse de globale fattigdomsproblemene. Sen stiller seg kritisk til Pareto-optimalitet og argumenterer for at rettferdighet må erstatte dette effektivitetsbaserte fordelingsprinsippet i økonomien.

Velferd

Sen kritiserer økonomiens individfokusede velferdsbegrep der samfunnets samlede velferd er summen av individuell nytte. I stedet hevder han at den enkeltes velferd ikke er uavhengig av hvordan relasjonene mellom menneskene er organisert. Sen er opptatt av frihet og demokrati og mener at frihet i betydningen positiv frihet til å uttrykke verdier, holdninger og politiske meninger representerer en grunnleggende forutsetning for samfunnets velferd. I følge Sen kan ikke frihet reduseres til „the ability to meet crucially important economic needs“, friheten må også omfatte muligheten for „expanding political participation and broadening social opportunities“³.

Dersom positiv frihet blir fortrent av økonomiens negative frihetsbegrep, som bare viser til fravær av ytre forhindringer for aktørenes valgmuligheter på markedet, hevder Sen at mennesket reduseres fra å være en ansvarlig aktør til en behovsstyrt 'pasient'. Han er kritisk til at problemer i tilknytning til fattigdom og miljø kan løses innenfor rammen av negativ frihet,

„Vi er ikke bare pasienter, som har behov som krever oppmerksomhet, men også aktører, og vår frihet til å velge våre verdier og hvordan vi skal forfølge dem, kan strekke seg langt ut over å oppfylle våre egne behov.“⁴

Amartya Sen

i stedet argumenterer han for at endring skjer ved å øke aktørenes positive frihet. Refleksjon og økt selvforståelse er viktige virkemidler for å utvikle den enkeltes positive frihet. Det vil si at menneskene betraktes som moralske aktører, som er bevisst sitt sosiale medansvar.

Bærekraftig utvikling

Sen hevder at målsetningen om bærekraftig utvikling forutsetter en avklaring av hva det er som skal bevares. Et av de sterkeste argumentene for å beskytte miljøet er vårt etiske ansvar for å sikre kommende generasjoner de samme mulighetene for livsutfoldelse som vår generasjon nyter godt av. Men det er noe fundamentalt galt dersom ansvaret for bærekraftig utvikling føres til at vi glemmer vårt ansvar for å forbedre livsbetingelsene for de fattigste som lever i dag.

Bærekraftig utvikling, i tid og rom, forutsetter med andre ord at økonomiens forbruksorienterte menneskesyn (konsumerende pasienter) erstattes med et økologisk menneskesyn, karakterisert ved blant annet helhetsforståelse og sosialt medansvar. I artikkelen *Why We Should Preserve the Spotted Owl* argumenterer Sen for at vi ikke bare er ansvarlige overfor andre mennesker, vi har også ansvar for å sikre arts mangfold i naturen, ikke fordi det er viktig for menneskelig velferd, men fordi alle livsformer har egenverdi.

Sen påpeker at globalt samarbeid er en nødvendig forutsetning for at vi skal nå målet om rettferdig fordeling av ressursene og bærekraftig utvikling. En nødvendig betingelse for å etablere et forpliktende globalt samarbeid er at menneskene gis frihet til å tenke, vurdere og handle som ansvarlige aktører. Kort sagt, „the relevance of citizenship and of social participation is not just instrumental. They are integral parts of what we have reason to preserve“⁴.

Biografi:

Amartya Sen er født i 1933 i Santiniketan, Britisk India. Han gikk på en barneskole der lærerne la mer vekt på å utvikle elevenes vitebegjør og nysgjerrighet enn på gode karakterer. Disse idealene preget hans holdninger til kunnskap og forskning senere i livet. Sen studerte ved Visva-Bharati University i Calcutta og ved Delhi School of Economics før han dro til England og fortsatte økonomistudiene ved Trinity College i Cambridge hvor han i 1959 disputerte for doktograden.

I årene som fulgte underviste Sen i økonomi ved en rekke universiteter i India, England og USA, blant andre University of Calcutta, Jadavpur University, Delhi, University of Oxford, London School of Economics og Harvard University. 1998 ble han tildelt Sveriges Riksbanks økonomipris til minne om Alfred Nobel for sine vitenskapelige bidrag innenfor 'social choice' teori. I dag er Sen mest kjent for viktige bidrag innenfor håndtering av fattigdom, utviklingsteori, velferdsøkonomi og politisk liberalisme. Det er verd å merke seg at Sen var den første akademiker fra Asia som ble leder ved et college i Cambridge.

Økologi i barnehøyde

Vi demonstrerer økologi for barna. Måten å gjøre det på er ikke med en hevet pekefinger, men troverdig, morsom og glad formidling fylt med informasjon som barna har gode muligheter for å huske fordi de kobler på opplevelser, historier og konkrete ting.

Av Hanne Andersen, leder av Det Økologiske Inspirationshus

I Det Økologiske Inspirationshus tilbyr vi undervisningsopplegg for 0.–4. klasse samt opplegg for barnehager. For de yngste er besøket tilrettelagt med lek og læring. Barna får muligheten til å røre ved meitemark, lære om vannrensning og dyrke minihager, og de får demonstrert solenergi på leketøy.

For skoleklassene begynner undervisningsopplegget allerede mens klær og sekker henges opp i garderoben. Barna begynner med en gang å spørre: Hva er det? Hvorfor lukter det annerledes her? Bor du her? Her er det hyggelig! Kan vi leke med denne?

Sansene i bruk

Og så er dialogene i gang. Barna finner plassene sine og skoletimen begynner. Klassen deles opp i to grupper, og jeg tar den ene gruppen med til kunnskapsrommet. Her arbeider vi med vann, energi, kompost og sand og lærer ved hjelp av lek, forsøk og å prøve selv.

Den andre gruppen er i opplevelsesrommet og holder på med noe barna kan ta med hjem: havrespirer, gressdukke, kunst av avfall eller å bake i en jernovn. Vi forteller hvordan gressdukken blir til avfall og til gress igjen, – hvordan natur brytes ned og blir til ny natur. Rollelekene kommer helt av seg selv og handler om hva barna har opplevd her i dag. Det er en god måte å huske på.

De to lagene bytter, og deretter samles vi og avrunder besøket.

www.byoko.dk
Det Økologiske Inspirationshus er kunde i Merkur

Grønn utendørsreklame

Oppsiktsvekkende, original og miljøvennlig reklame.

Firmaet Ren Reklame har som forretningsidé å levere et grønnere alternativ innen reklame- og markedsføringsprodukter. Siden oppstarten i 2009 har flere av kampanjene fanget mediens interesse. Nicolai Engesvik, gründer og forretningsutvikler, mener at hvis man ønsker å kommunisere en nærhet til natu-

ren, blir det feil å skrike ut dette budskapet gjennom lysreklame og grelle reklameplakater. Derfor bruker Ren Reklame naturens egne materialer, som snø og mose, eller resirkulerte materialer. De ønsker å belaste naturen minst mulig og har som mål å drive klimanøytralt.

De har utviklet noen standardprodukter, som kan tilpasses den enkelte kunde. Storselgeren *Vask* baserer seg helt enkelt på å vaske inn et rent budskap på en skitten overflate og har allerede vært benyttet av kunder både i Oslo, Bergen og Trondheim. Det grønneste alternativet, produktet *Organisk*, er først og fremst et sommerprodukt, der mose og andre elementer fra naturen forvandles til reklamebudskap. Den forventede storselgeren fremover, er *Snø*. Snø har jo den egenskapen at den er svært enkel å bearbeide, samtidig som den åpner opp for svært store og plasseringsvennlige formater hele vinteren igjennom.

Ren Reklame satser nå på å etablere seg sterkere i de 5 største norske byene.

www.renklame.no

Ren Reklame er kunde i Cultura Bank

Paraderommets iscenesettelse

Av Anne Dybr, billedkunstner

Mitt lille autonome forlag heter Mavefornemmelse.nu. I en tid med puritanisme, tørre konsepter og blanke overflater er min hensikt med forlaget å dvele ved paraderommets iscenesettelser. Revner og sprekker i iscenesettelsen forekommer. Disse bruddene er av største interesse for forlaget.

HåndSpejl

HåndSpejl er et kuriøst objekt til det private wunderkammer, baderomshylle, nattbord eller håndveske. HåndSpejl produseres til både menn og kvinner. HåndSpejl leveres med styrkende og lindrende inskripsjoner til det postmoderne individet, som lider av mangel på fundament, personlig dømmekraft, røtter og fordypelse.

ButikkFryd

ButikkFryd er lokale mikro-gjenbruksstasjoner. ButikkFryd kan ses som et barokt wunderkammer-objekt i et sosiokulturelt miljø. Her kan man bytte, gi og ta små planter eller gjenstan-

der. ButikkFryd er designet som et emosjonelt oppstøt i laksefarge og blomsterdekorasjon. BlomsterFryd er bygget av et skjelett av avfall og donerte gjenstander. Denne tette, stemningsmettede butikken profiterer på bestemorsromantikk og et søtt ytre, for gjennom dette å skape en ramme for autonomi og naboaksjon.

KoseDyr

KoseDyr består av en serie kosebamser. Alle dyr er heklet fritt etter egne erindringer om dyret og dets mulige ulykkestilfelle. KoseDyr er utleieobjekter. Utleieavgiften avtales individuelt.

www.mavefornemmelse.nu

Anne Dybr er kunde i Merkur

Kvalitetskjoler som sprer glede

I 2001 åpnet tulip&tatamo dørene sine og inviterte alle jenter inn i sitt glade univers.

Designerne Line Hvalbye Grønli og Katarina Grasmø slo gjennom med sine karakteristiske hjertekjoler og vekket oppsikt med prinsesse Märtha Louises knallgule tulipankjole.

10 år senere er tulip&tatamo blitt en solid bedrift med 6 ansatte. Deres idé er å lage kvalitetskjoler som ingen andre har maken til – en stil og en god fasong som skal passe for alle til alle anledninger, plagg du kan ta frem fra skapet år etter år. Store deler av kolleksjonene blir produsert i Sri Lanka og Estland. Fokuset er dog på de eksklusive kolleksjonene som produseres i Oslo. De har oppfunnet begrepet 'kortreiste kjoler', altså

kjoler som blir produsert i Oslo, på egen systue eller i nærmiljøet, på Ram systue. Disse fraktes i trillebag eller på sykkel til butikken. Bankforbindelsen, trykkeri og revisor ligger også i gangavstand.

Ved å gründe sin egen bedrift har de brukt muligheten dette gir til å satse på verdier de mener er viktige. Stikkord er: Kvinne- og familievennlig bedrift. Derfor satser de på meget fleksibel arbeidstid for å lette 'tidsklemma' for sine ansatte.

De har hatt og jobber stadig med unike kolleksjoner hvor overskuddet er øremerket til støtte for Kreftforeningen.

tulip&tatamo lager kjoler til jenter som vil ut i verden og smile til hverandre.

www.tulipogtatamo.no

tulip&tatamo er kunde i Cultura Bank

Viktig, men ensidig om mat og makt

Virkeligheten er kompleks. Vi gjør livet lettere ved å lage forenklete forestillinger. Kaare M. Bilden vil vekke oss ved å ruske opp i disse forestillingene, men han står i fare for å påføre oss noen nye.

Av Arne Øgaard

Det første han griper fatt i er forestillingen om at kortreist mat er miljøvennlig. Gjennom eksempler viser han at dette nødvendigvis ikke er riktig. Å produsere tomater i et oppvarmet drivhus på Jæren kan trenge langt mer energi enn å importere soldyrkede tomater fra Marokko.

Fett i Afrika

Norske mediers dekning av Afrika dreier seg for det meste om sult, kriger og pirater. Bilden ønsker å korrigere dette bildet. Han gjør oss kjent med en afrikansk journalist som sliter med fedmeproblemer. Han viser hvordan mobiltelefon har blitt et viktig betalingsmiddel. Bildens målsetting er ikke å gi noe helhetsbilde, men han gir glimt inn i det positive som skjer. Glimt som vekker interessen for å få vite mer om Afrika.

Lokal økonomi eller eksport

I forrige Pengevirke skrev Helene Bank om betydningen av å styrke lokal økonomi. Bilden viser hvordan denne er truet av ulike subsidier i EU og USA og ved at disse landene ikke godtar at afrikanerne får beskytte seg ved hjelp av toll. Men

det er også områder i Afrika som kan produsere mer mat enn befolkningen kan spise selv. Bilden argumenterer sterkt for at de afrikanske bøndene må få selge sin mat på verdensmarkedet. Afrikanere må få delta i konkurransen på like vilkår med andre land og ikke utestenges ved hjelp av subsidier og toll. Dette er også et sentralt ønske hos lederen i den Afrikanske Union. Bilden ser for seg at økt afrikansk mateksport vil gi arbeidsplasser og økte inntekter, som vil styrke den øvrige utviklingen på kontinentet. I en del tilfeller vil dette utvilsomt være riktig, men det er spørsmål om ikke dette også kan være en forenklet forestilling på linje med tanken om at kortreist mat er miljøvennlig. Helene Bank påpekte at det ofte er mellommennene som stikker av med fortjenesten. Bilden nevner raskt at dette er et problem som må løses, men går ikke nøyere inn på hvordan. Han beskriver at bøndene i Kenya kan få bedre betalt for biffen ved eksport enn ved å selge på sitt eget marked. Den norske økonomen Erik Reinert har påpekt at eksport fra afrikanske land har ført til at lokalbefolkningen ikke har hatt råd til å kjøpe sin egen mat. Andre eksempler har gått ut på at de lokale bøndene har blitt fortrent fra sin egen jord for at noen få skal

„Afrikanere må få delta i konkurransen på like vilkår med andre land og ikke utestenges ved hjelp av subsidier og toll.“

Foto: Mikkel Østergaard

kunne tjene store penger på eksport. Penger som i liten grad har kommet den øvrige befolkningen til gode. Handel med mat fra Afrika har ingen enkel historie. Men det betyr selvsagt ikke at dette ikke kan bli bedre i fremtiden.

Hvem skal produsere maten?

Matvareprisene på verdensmarkedet svinger. I år med mye tørke og krig kan de stige. I gode år vil de synke. Land som har eksport av mat som hovedinntekt vil derfor alltid leve i usikkerhet. Så lenge en milliard mennesker sulter, skulle det i prinsippet være langt til overproduksjon, men når de sultende ikke har penger, har ikke disse noen innflytelse på situasjonen.

I og med at det ofte produseres mer mat enn markedet kan avta, har det oppstått en slags krigføring mellom produsentlandene. For å komme ut av denne situasjonen foreslår Bilden å fjerne alle former for produksjonsdrivende subsidier. Han ser betydningen av å opprettholde norsk jordbruk. Men mens andre ser økologisk jordbruk som en fare fordi produksjonsvolumet kan gå ned, ser Bilden dette som positivt. Hvis vi produserer mindre i Norge, kan vi importere mere fra Afrika.

Handel eller bistand?

Bilden er opptatt av at Afrika må utvikles gjennom handel og ikke gjennom bistand. Han er kritisk til hvordan bistandsorganisasjonene arbeider for å begrunne sin egen eksistens, men han drøfter ikke verdien av ulike former for bistand. Hvis målet med mateksport fra Afrika er å bygge opp industri, hvorfor kan ikke de rike landene like gjerne bidra til å bygge opp denne industrien direkte? Afrika har gjennom alle år vært en leverandør av dårlig betalte råvarer. En egen foredlingsindustri vil kunne skaffe både arbeidsplasser og inntekter. Men Bilden gjør oppmerksom på at en eventuell eksportindustri vil kreve at de rike landene senker sin toll på ferdiglagte produkter fra Afrika.

I dag henter norsk industri ut mer i fortjeneste fra Afrika enn Norge gir i bistand. Mohammed Yunus har påpekt at det bør være en begrensning på hvor mye eiere i rike land skal kunne ta ut i fortjeneste fra fattige land. Når kapitaleierne har fått tilbake sine investeringer med en rimelig fortjeneste, bør det øvrige overskuddet brukes til nye investeringer i de fattige landene. Men skal dette ønske bli en realitet vil det kreve en helt ny form for internasjonal lovgiving.

Internasjonale lover

Kaare Bilden er også opptatt av at vi må få bedre internasjonale regler for verdenshandelen og argumenterer for at disse bør utformes av WTO. Han påpeker at WTO er en demokratisk organisasjon som har sanksjonsmuligheter. Det er ikke lenge siden småbønder fra hele verden demonstrerte på WTO møtene mot eksportsubsidier og for retten til tollbeskyttelse av egne markeder. Senere har WTO-forhandlingene stått i stampe slik det gjerne blir når alle kjemper for egne interesser. Hvis WTO en dag blir en organisasjon som arbeider for det felles beste, ser jeg ikke bort i fra at WTO kan bli en slik organisasjon som Kaare Bilden håper at den skal bli. Men hva skal vi gjøre i mellomtiden?

Forbrukermakt

Kaare Bilden er skeptisk til forbrukerens muligheter til å påvirke situasjonen, men alle hans eksempler går på forbrukerens mulighet til å stoppe de internasjonale konsernene gjennom boikottaksjoner. Disse aksjonene ender som oftest med at konsernene innrømmer feil og gjør noen ytre forandringer, men at det meste likevel fortsetter som før. Men Bilden drøfter ikke hva det betyr at norske forbrukere kjøper fairtradeprodukter. Han belyser ikke hva det betyr for roseprodusenter, bananprodusenter og kakaoprodusenter at noen er villige til å kjøpe deres produkter til en mer rettferdig pris. Han undersøker ikke hva som kan skje hvis grupper av norske forbrukere bestemmer seg til å kjøpe matvarer fra bestemte afrikanske områder hvor de mener at en slik handel vil være forsvarlig. Da ville de første skrittene mot Bildens visjon allerede være i gang, samtidig som det forhåpentligvis også pågår et aktivt politisk engasjement for mer rettferdige handelsavtaler

Kaare Bilden er journalist og skriver lettlest tekst. Av og til blir det for lett. Hans argumenter vekker likevel spørsmål og kan bidra til en mer nyansert debatt.

Kaare M. Bilden
 Mat er makt
 – Myter og muligheter i matens storpolitikk
 Aschehoug 2011

Motvekst – omstilling til fremtiden

Av Kirsten Arup, kunderådgiver i Merkur

Motvekst er et begrep som er aktuelt nå for tiden! I forrige nummer av Pengevirke omtalte vi Serge Latouches bok om motvekst. Nå er det kommet en dansk antologi om motvekst, som særlig rommer en detaljert og velargumentert kritikk av vekstbegrepet og de mange konsekvensene dette får. Boken inneholder mange forskjellige vinklinger, og ikke alle innlegg er innbyrdes enige.

Det er en god ide å lese første og siste kapittel først for å få et overblikk. Forfatterens budskap er nemlig at det i motvekstbevegelsen IKKE finnes en samlet uto-pi eller en entydig ideologi. Derfor leter man forgjeves etter svar eller programmer. Det fremsettes for eksempel ikke forslag til lovgivning som bør iverksettes overalt. Teorien

skal ikke komme før praksis. Vi skal tvert imot gjennom en ny, jordnær og felles praksis etablere lokalt forankrete initiativer som svar på energikrise, miljøkrise, finanskrise, sosialkrise osv. De mange krisene som vekstreligionen og nyliberalismen har forårsaket, henger nemlig tett sammen, og derfor er løsningene også forbundet med hverandre.

I fremstillingen av vekstlogikkens mange fasetter gjør forfatterne fint rede for hvordan vi som forbrukere venner oss til stadig voksende forbruk, uten at vi riktig er klar over det. Det viktigste budskapet i boken er dermed at selv om vi alle er en del av problemet, så er vi også en del av løsningen. Så vi må se oss omkring, tenke oss om og skape en forandring, akkurat her og akkurat nå!

John Holten-Andersen m.fl. (Red.)
Modvækst – Omstilling til Fremtiden
 NOAH Modvækst og Forlaget Hovedland 2011,
 ISBN 978-87-7070-242-3
 Boken er utgitt på dansk

Omsorg for deg som arbeider med omsorg for andre

Av Henrik Platz

Omsorgsmedarbeidere – sykepleiere, sosial- og helseassistenter, pedagoger, sosialrådgivere, leger, psykologer, undervisere eller behandlere – har behov for å ta vare på seg selv. Ofte er dette et fortiet tema på arbeidsplasser hvor det av hensyn til tradisjoner eller innstramninger ikke er satt av ressurser til rådgivning og kollegiale samtaler. Eller fordi omsorgsgiveren føler seg forpliktet til å sette sine egne behov til side og ofre seg for klienten og for kollegaene. Resultatet er stress, utbrenthet, depresjon, sykdom eller kanskje rett og slett flukt fra omsorgsfaget.

Sykepleieren, psykoterapeuten og konfliktmeglere Benedikte Exner forsøker i en lettest bok på 100 sider å stille spørsmål ved og å gi råd inn i dette komplekse feltet. Formen er enkel og liketil og tar utgangspunkt i Benedikte Exners 30-årige praksis, uten å være bedrevitende eller å ha faste oppskrifter. Boken er nærværende og levende, og enhver omsorgsgiver vil ikke kunne unngå å føle seg rammet og få pirret nysgjerrigheten sin til å arbeide med ett eller flere av de ømme punktene av pliktfølelse, konflikter og dårlig samvittighet.

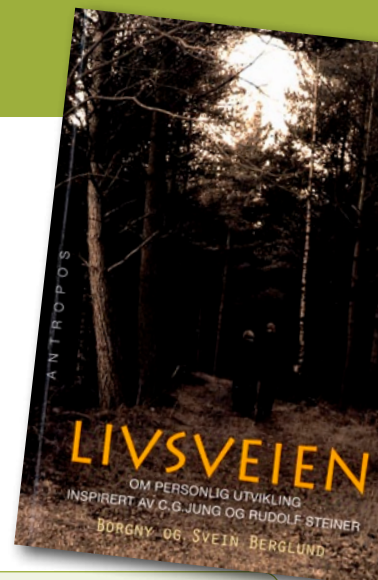

Benedikte Exner
Omsorg for dig som arbejder med omsorg for andre
 Dansk Psykologisk Forlag 2011, ISBN 978-87-7706-723-5
 Boken er utgitt på dansk

Selvinnsikt ved hjelp av Carl Gustav Jung

Av Arne Øgaard

Skal vi kunne skape noe i verden, må vi forstå oss selv og det samspillet vi er en del av. Jungs typologi kan være en hjelp til egenutvikling og til å forstå hvorfor andre mennesker ikke alltid er som oss. Jungs bøker er utfordrende lesning, men Culturas tidligere banksjef, Svein Berglund, har sammen med sin kone Borgny arbeidet gjennom mange år med å gjøre Jungs tanker tilgjengelig for en større leserkrets. De understreker at dette stoffet ikke må betraktes som endelige sannheter, men at det kan være utgangspunkt for studier, spesielt for samtalegrupper. Jung baserer sitt arbeid på en lang erfaring, men i motsetning til mange andre psykologer innså han at livet også har en spirituell dimensjon. Forfatterne gjør noen sammenligninger med Rudolf Steiner, men dette er først og fremst en bok om Jungs omfattende forsøk på å beskrive menneskenes indre mangfoldighet.

Borgny og Svein Berglund
Livsveien – Om personlig utvikling inspirert av C.G. Jung og Rudolf Steiner
Antropos 2011

Barn – du er vårt ansvar

Av Gyrd Ernstsén, idrettslærer på Rudolf Steiner-skolen i Århus

Barn – du er vårt ansvar er en bok som burde skape en fornyet debatt om hva vi ønsker med barna våre og hvordan vi behandler dem i den institusjonelle verden. Strengt tatt beskriver boken bare en 'gammel, naturlig' tilgang til barnas verden, som vi voksne gjennom for høyt tempo har glemt å ta vare på.

Gjennom hele boken fornemmes roen, plassen og mulighetene som gis både de helt små og de litt større barna, når man arbeider som pedagog i Rudolf Steiner-barnehagen Nøkken på Nørrebro i København. Ingenting overlates til tilfeldighetene. Alt, ned til minste detalj, virker ytterst veloverveid og fundamentert, med øye for barnas kollektive og individuelle utvikling og ståsted.

Alt fra søvn, kosthold, pottetrening, aktiviteter, eventyr, sangleker, bevegelse over til foreldresamarbeid og hvilken omgangstone pedagogene har seg imellom, tas opp til bevisstgjøring i det daglige arbeidet. Barnehagen er nemlig ikke et plasseringssted, men et sted hvor pedagoger og foreldre arbeider tett sammen om å være det som det enkelte barn har bruk for.

Leseren tas mer inn i en verden som burde være åpenlys for oss alle. Hele oppbyggingen i det som beskrives står i skjærende kontrast til de tendensene vi ofte støter på i tidens samfunn, hvor barn sykkeliggjøres og diagnostiseres. Men i alt for få tilfeller stiller vi 'diagnosen' inn i det systemet vi som voksne selv skaper.

Helle Heckmann
Barn – du er vores ansvar (bog og DVD)
Forlaget Isis 2011, ISBN 8799436108
Bok og DVD er utgitt på dansk

Når kunstneren blir viktigere enn kunsten

Jeg vil imponeres over andres evner til å skape noe som jeg selv ikke kan. Jeg vil ikke skåle, lese de kule bloggene deres eller imponeres over statusen deres. Jeg vil at kunsten og kreativiteten skal røre noe i meg. Og uansett om det er positivt eller negativt, vil jeg erkjenne at jeg tross alt ikke kan gjøre det selv.

Av Steffen Lykke Rasmussen, Innehaver av Vækstlagnrådgivningen, redaktør for Det Nye Sort og kampanjeleder hos Verdens Skove

I de nye tidene med sosiale medier, begrepet 'hipsters' og en enklere tilgang til kreative outputs, har kunstbegrepet endret seg på en måte som er ganske vesentlig å være vitne til.

En gang laget mennesker kunst. Nå er det som om kunst lager mennesker

Og det er ikke positivt for en kreativ eller kunstnerisk utvikling. For hva skjer i det øyeblikket et event, et musikkstykke eller et teaterstykke er skapt med henblikk på å understøtte opphavsmannens personlighet, identitet og selvsyn. Da går fortellingene tapt.

Det er kreativitetens nye krise. At kunsten på så mange måter har blitt det moderne menneskes middel til å fremstille en merkevare av seg selv. Den identiteten man ønsker å vise utad. Men konsekvensene er at budskapene går tapt. Drømmene om å formidle, fortelle, påvirke og forandre havner i bakerste rekke, selv om det ikke skjer på et bevisst plan.

Det er vel de færreste som vil ha mot eller selvinnsikt nok til å innse at deres verk er en profilering av dem selv, frem for et ønske om å formidle en fortelling eller en påvirkning.

Når de sosiale medier skader kunsten

Den nye digitale verden med sosiale medier er med på å støtte opp om dette. Det gir fantastiske promoteringsmuligheter, men i og med at det dermed også til enhver tid er knyttet et navn og ansikt til alle kulturelle prosjekter, så settes personen i fokus før innholdet. Det er problem med innhold, kvalitet og langtidsperspektiv. Særlig hvis man via statusoppdateringer i det dag-

lige viser seg å være uenige med mange i nettverket sitt.

Det kan for eksempel ikke unngås at noen mennesker ikke kommer overens. Og i og med at de sosiale mediene gjør at ens navn alltid er satt i forbindelse med de kreative produktene man har skapt, så resulterer det også i at deler av publikum unngår kunsten, fordi de kan ha et negativt forhold til kunstens opphavsmann.

Kunstbegrepet skal gjentenkes

Omvendt mener jeg også at hele kunstbegrepet mangler litt nytenkning, slik at det ikke skal bli utvannet. Mennesket er blitt vant til å si „jammen se selv, det påvirker deg, – så da er det jo kunst.“ Men en irritasjon behøver ikke å være en påvirkning. Det er en irritasjon, på samme måte som at jeg er irritert over at mannen på gaten ikke ser seg for. Men det gjør ham ikke til et kunstverk.

Jeg var nettopp på kunstmuseet Aros i Aarhus, hvor hovedutstillingen hadde elementer som nesten ikke engang kan diskuteres i min verden. På veggen hang en pappeske tapet fast med gaffatape. Kunstverkets navn var *hvor mye gaffatape som skal til for å henge en pappeske fast på veggen*. Her vil noen mene at fordi jeg debatterer det, har det påvirket meg. Ergo er det kunst. Jeg er uenig.

For fakta er følgende. En mann får x antall kroner for å stille ut kunst. Så henger han en pappeske på veggen, og dermed er det kunst. Men min holdning er følgende. Selvfølgelig kan man diskutere kunstbegrepet. Men kunst burde kreve en form for talent eller evne til å uttrykke seg kreativt. Det innebærer ikke det å henge en pappeske på en vegg. Det er noe alle kan gjøre. Men vi har lært at kunst ikke kan diskuteres, og at man alltid kan ty til argumentet „jammen se, du snakker jo om det!“

Hvorfor valgte DU Cultura Bank?

I dette nummeret av Pengevirke kan du lese om Cultura-kunder som laget sine egne digitale historier om hva som er deres drivkraft og hvorfor de har valgt Cultura Bank. Vi vil gjerne ha flere historier – kanskje du har en å dele med oss? Skriv til oss eller lag din egen digitale historie. Vi publiserer et utvalg av historier i Pengevirke og på nettet. Send tekst, film og eventuelt bilde til Stian – st@cultura.no.

Ann fra Merkur Bank på workshop i digitale historier, sammen med kunder og ansatte i Cultura Bank. Foto Sweet Chili Stories

Abonnement på Pengevirke

I Norge kan abonnement på Pengevirke tegnes ved å kontakte Cultura Bank. Bladet finansieres ved frivillig abonnementsavgift. Selvkost er ca. kr 150,- pr. år. Beløpet kan innbetales til konto 1254.96.00555, adresse Cultura Sparebank, Postboks 6800 St. Olavs plass, 0130 Oslo. Merk innbetalingen 'Pengevirke 2012'. Pengevirke kan også leses i pdf-utgave på www.cultura.no.

For mye post fra oss?

Hvis du ikke ønsker å motta bladet, eller du får for mange eksemplarer, kontakt Cultura Bank på telefon 22 99 51 99 eller cultura@cultura.no.

ISSN 1399-7734/
Online: ISSN 1901-2020

Pengevirke 4/2011

Utgis av

MERKUR

Den Almennyttige Andelskasse
www.merkur.dk

Cultura Sparebank

Et etisk alternativ
www.cultura.no

Redaksjon

Henrik Platz (ansvarlig i Danmark)
hp@merkur.dk

Arne Øgaard (ansvarlig i Norge)
arne.ogaard@steinerskolen.no

Jannike Østervold (sekr.)
jannikeo@cultura.no

Redaksjonell konsulent

Gert Træger, Traeger A/S

Layout

Martin Helbo, Pixels & paper

Øversettelse

Trude Holthe Møll, Communicator

Bladet kommer ut

Fire ganger i året. Neste gang mars 2011

Opplag

15 700

Frist

Bidrag til neste utgave kan mailes til Pengevirke

1/2012 – senest 26. januar

2/2012 – senest 12. april

Tema neste to numre

1/2012 – De sosiale banker i den internasjonale økonomi

2/2012 – Start din egen virksomhet

Trykk

Scanprint A/S

Forside

Salt vand papir av Veronica Hodges

Foto: Miriam Dalsgaard

Holdninger og synspunkter som kommer til uttrykk i de enkelte artikler og innlegg, er forfatterene selv ansvarlige for. De er således ikke nødvendigvis uttrykk for redaksjonens synspunkter.

Pengevirke er trykt på RePrint papir, fremstilt av 50% resirkulerte fibre og 50% cellulosefibre. Papiret er Svane- og FSC merket.

RETURADRESSE

Cultura Bank
Postboks 6800 St. Olavs plass
N-0130 Oslo

Gjør 2 bra ting på en gang!

-SPAR PENGER

-STØTT FIVH

Med en FIVH-konto i Cultura Bank kan du spare penger og samtidig støtte **Framtiden i våre hender**.

Som innskyter i Cultura Bank er du med på å finansiere prosjekter som bidrar til ren luft, rent vann, mer rettferdighet og større fellesskap.

Cultura Bank tilbyr nettbank, bankkort og andre vanlige banktjenester.

Ring 22 99 51 99 for mer informasjon eller se: fivh.culturabank.no

